Смрт фашизму — Слобода народу!

БАЊАЛУЧКЕ НОВИНЕ

ОРГАН СОЦИЈАЛИСТИЧКОГ САВЕЗА РАДНОГ НАРОДА-Б. ЛУКА

Год. II - Број 28 | Бања Лука, 5 март 1954 | Примјерак дин. 10

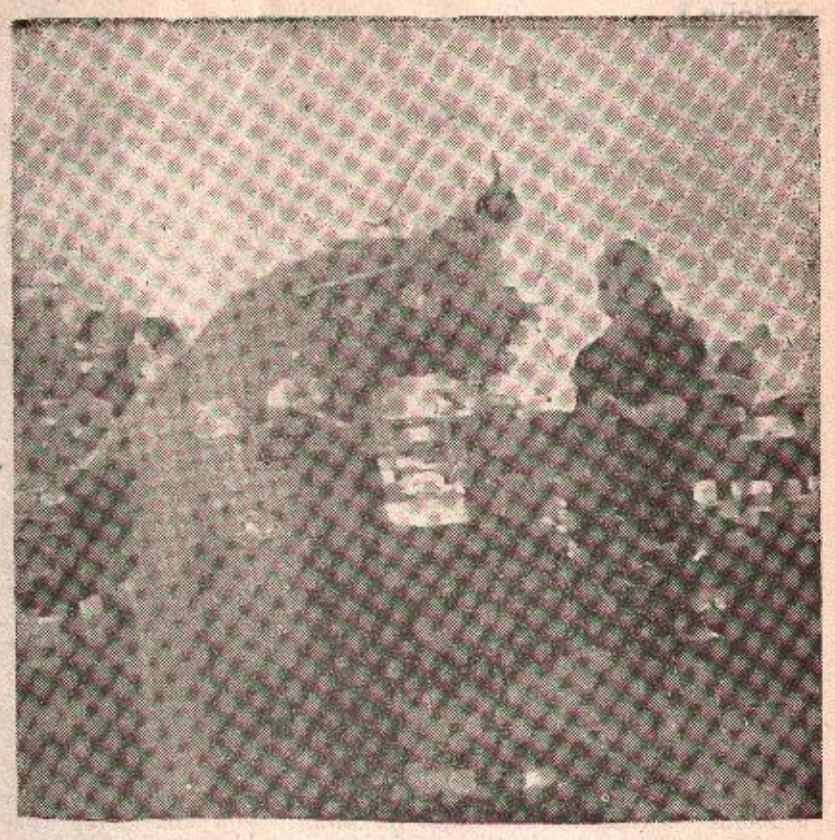

U nekim privrednim preduzećima žene Banje Luke učestvuju u sljedećem procentu: »Vitaminka« (prehrambena) 50%, Tvornica duvana (prerađivačka) 70% a Tvornica obuće 70%

8 MART — MEĐUNARODNI DAN ŽENA

Rad na prosvjećivanju seoskih žena veliki zadatak ženskih društava

Međunarodni dan žena — 8 mart — proslavlja se svake godine u našoj zemlji kao sjećanje na prve borbe žena za svoju ravnopravnost. Otada se položaj žena u svijetu mnogo izmijenio, ali je stvarna ravnopravnost i jednakost žena izvojevana jedino u našoj zemlji. Slaveći Međunarodni dan žena, žene Jugoslavije dočekuju ga sa novim pobjedama u borbi naših ljudi i žena za sprovođenje istinske ženske ravnopravnosti, u borbi za otklanjanje svih prepreka koje ženi u našoj zemlji koče da u praksi potpuno koristi svoju, borbom izvojevanu, ravnopravnost.

I žene našeg sreza proslavljaju 8 mart sa novim pobjedama u svom radu. Dok smo prošlogodišnji 8 mart slavili u vrijeme borbe za pokretanje rada među ženama na srezu, koje su poslije preorijentacije na specifične zadatke rada i uklapanje u NF, bile popustile u radu, — ove godine imamo mnogo bolju situaciju. Na sreskogradskoj konferenciji žena, održanoj 23 februara ove godine žene našeg sreza i grada sumirale su svoje uspjehe u radu i označile glavne zadatke koji pred njima stoje. U proteklo godini dana formirano je na 8 opština 8 ženskih društava, koji imaju za cilj — rad na podizanju kulturne i zdravstvene zaostalosti naše žene, naročito na srezu. Od tih društava aktivno je radilo pet društava, dok su ostala društva formirana u posljednje vrijeme i tek su u začetku rada. U gradu rade tri društva od kojih je najaktivnije i imalo najviše rezultata Društvo za zdravstveno prosvjećivanje žena, koje dobar dio svoje aktivnosti usmjerava na selo. To društvo ima u svim kvartovima pododbore koji djeluju i rade na terenu tih kvartova. Društvo je ostvarilo punu saradnju sa udruženjem ljekara i srednjemedicinskog kadra i u zajednici s njima organizovalo i održalo seminare za žene u 2 kvarta, a takve seminare će održati i po ostalim kvartovima. Na seminarima bilo je prisutno prosječno oko 40 žena, koje su sa velikim interesovanjem pratile rad i postavljale pitanja koja ih interesuju. U okviru društva održano je u 1953 godini 98 raznih zdravstvenih predavanja, od čega na terenu sreza 42. Pored toga ekipe žena su obišle 539 seoskih domova i zadržale se u radu na prosvjećivanju seoskih žena 2 do 5 dana itd.

Zadaci ovoga društva su veliki. Ono je svoje zadatke shvatilo ozbiljno, a rezultate rada osjećaju i po tome što je sve veći broj žena koje traže da im drugarice iz društva dođu i pomognu u njihovom životu. Jasno je da ovo društvo ima i najviše uslova za rad i najveće mogućnosti da koristi naš zdravstveni kadar, koji je spreman da im pomaže.

Na terenu sreza najaktivnija su društva u Piskavici, Laktašima, Ivanjskoj. Organizovanjem grupa žena, koje su obilazile pojedina sela i sa ženama radile na pružanju pomoći u njenom domaćinstvu, održavale popularna predavanja u vezi sa odgojem i njegom djeteta, osjetile su kolika je potreba ovakvog rada na terenu sreza.

Da bismo sagledale kolika je potreba rada na kulturno-prosvjetnom i zdravstvenom prosvjećivanju našeg sela, Sreski odbor saveza ženskih društava organizovao je anketu na opštini Piskavici i Laktašima i selu Vrbanji o životu žene kao majke, domaćice, kao ekonomskog faktora i o njenom učešću u društvenom životu. Anketa je pokazala da je na terenu sreza velika smrtnost djece, a naročito od 1—2 godine, da način života i rađanja žena ostavlja veliki broj žena oboljelih već prilikom prvog porođaja. Anketa nam je isto tako pokazala da žene vrlo slabo unose promjene u svoja domaćinstva, da je jednoličnost ishrane veliki nedostatak u zdravlju i djece i odraslih, ali nam je isto tako pokazala da se u domaćinstvima, iz kojih je po neka omladinka ili mlađa žena posjećivala prosvjetno-domaćički tečaj, osjeća vidna promjena i da žene uglavnom traže organizovanje ovakvih tečajeva. Isto tako kroz ovu anketu sagledale smo i uslove života i rada žene u ekonomskom i društvenom životu svoga kraja. Njeno učešće je vrlo malo. Ova pitanja traže jednu širu diskusiju u okviru Socijalističkog saveza i daljne mjere na izmjeni shvatanja naših ljudi u tom pitanju.

Kroz diskusiju se pokazalo, da se još uvijek luta na terenu u pitanju formi rada i pronalaženja zadataka. Rezultati ove ankete, iako se odnose na jedan dio sreza, jasno su odredili zadatke ženskih društava. Pomoći ženi na selu u podizanju njenog znanja kod odgoja djeteta, u domaćnistvu itd., je velik zadatak i iz tih zadataka proizlaze i potrebe rada pojedinog društva Prema situaciji na pojedinom kraju formirati društva sa namjenom prosvjećivanje žene kao majke, domaćice, u opštem prosvjećivanju itd. Pokazalo se, da je najviše uspjeha bilo kad se radu prilazilo putem manjih skupova, sijela i razgovora. O tome je najbolje u diskusiji govorila drugarica Dragica Mihajlović iz Čokora opštine Saračica. Pričajući kako ona radi na selu pokazala nam je da je dobar primjer u svome domaćinstvu najbolji uspjeh na podizanju svijesti žene. Ona je iznijela, da nikada ne radi skupljajući veće konferencije žena, nego poziva žene da joj dođu na sijelo, a prije toga svoju kuću uredi da bi im služila za primjer. Sama kaže da ona to radi svega godinu dana u svome domaćinstvu, ali se osjetilo, da je to danas njeno shvatanje kako treba urediti sebe i svoju kuću i koliko ima koristi od toga za zdravlje njene djece i porodice. Njeno izlaganje je dokazalo da je najbolja propaganda zdravstvenog prosvjećivanja na selu jedna dobra i bistra seoska domaćica i da je njen primjer mnogo bliži ženama, nego sve drugo što dolazi sa strane. Zato je zadatak našeg Saveza ženskih društava i svakog ženskog društva, borba da se u svakom selu pronađe po neka dobra žena koju ćemo ubjediti u potrebu drugčijeg života seoske žene, a ona će biti dalje najbolji borac za prosvjećivanje drugih žena. U tom poslu veliki zadatak i dalje stoji pred društvom za zdravstveno prosvjećivanje žena »Rada Vranješević« kao i svim društvima koja su već na terenu osnovana. U opštinama u kojima nemamo mogućnosti da formiramo žensko društvo, potrebno je i dalje da se radi preko ekipa žena iz grada, organizovanja raznih zdravstvenih seminara, predavanja itd. Podižući svijest seoske žene, kao i svih zaostalijih žena i u gradu i u selu omogućićemo njeno brže i lakše učešće u društveno-političkom životu bez čijeg učešća je nemoguće zamisliti naš puni razvitak.

S. Basta

Partizanskoj majci

Majko, majčice mila
nježno je krilo tvoje.
U njem' si prve moje skute svila
nadamnom si k'o malenim bdila
ljuljala, tepala ljupke riječi svoje.

Ti si mi svagda u sjećanju
i kad sam daleko od tebe.
Vidim te i noću i danju
poletnu, milu — nasmijanu
svagda te vidim kraj sebe.

Slaba si, nemoćna, ali se boriš
k'o malo majke druge.
Da nam budućnost stvoriš
da nam vidike otvoriš —
radiš dane i noći duge.

Rad mi je, majko, izvor mog života;
tom si me učila još kao malena.
Primjer tvojeg truda biće mi urota
kada god pokleknem sred posla tegobna
i on će me vodit' kroz život — vremena.

Ti si me, majko, rodila
na svojim nježnim rukama nosila
odgajala, tepala, vaspitala
za mladih, dječijih dana.
A danas, majko, draga
imam i majku drugu
svim nama ljubljenu, dragu,
srećnu budućnost naš.
Otadžbinu našu moćnu, — Titovu,
naš život — silu i snagu.

V. Trninić

СПОСОБНЕ И ОБЈЕКТИВНЕ У РАДНИЧКЕ САВЈЕТЕ

О чему треба водити рачуна при избору органа управљања у привредним организацијама

Од доношења закона о предаји привредних предузећа радним колективима прошле су четири године. У те четири године промијенила су се четири Савјета а произвођачи и чланови њихових органа управљања доста су научили па и синдикалне организације које спроводе те изборе. Велики је број оних који прије двије године нису на сједницама органа управљања, састанцима колектива и конференцијама синдикалних подружница проговорили ни једне ријечи а сада врло живо, са познавањем проблема, активно узимају учешћа у рјешавању многих питања која расправљају органи управљања у привредним организацијама, а нарочито о организацији технолошког процеса производње, повишењу продуктивности рада, побољшању квалитета робе и њеног асортимана, о захтјевима тржишта, бољој организацији комерцијалне службе итд.

Тако брзом развоју чланова колектива привредних организација без сумње доприносе и привредни прописи о даљем развоју и усавршавању нашег привредног система, који је услов за остварење уставних начела развоја истинитe социјалистичке демократије. И све што се више развијају органи самоуправљања, те проширују и на друге области то се више осјећа потреба учешћа у раду тих органа од стране произвођача и радних људи уопште.

Но, колико ће радни људи узети учешћа у раду својих органа у многом зависи од самих органа. Ту је потребна свакодневна помоћ њихових бирача. Та помоћ поред других форми, чланови органа управљања могу остварити и на једноставан начин кроз свакодневни контакт и разговоре о проблемима предузећа и установе са својим бирачима.

Израда овогодишњих производних планова и примјена нових инструмената који имају једини задатак да обезбједе складан развој наше привреде уз повишење продуктивности рада и с тим снижење трошкова производње говори о томе. Да ли концепцију плана и мјере које га обезбјеђују могу да схвате неписмени људи у органу управљања? Па ипак и послије четверогодишње праксе постојања и рада тих органа у нашим Радничким савјетима у прошлој 1953 години имали смо од 711 изабраних чланова у радничким савјетима 34 без основне школе, 581 са 4 основне и занатском, 57 са нижом школом, 34 са средњом и свега 5 са вишом школом (подаци без 13 предузећа). Како се види из наведених података преко 80% чланова радничког савјета чине људи са основном и занатском школом. Уколико би био већи број оних са занатском школом, било би задовољавајуће, а уколико би више било само са основном школом, то не би задовољило. Нема никакве потребе да се у Радничке савјете бирају неписмени људи, од којих немамо никакве користи у том органу. Такође у предузећима гдје је претежно стручна радна снага ненормално је да већину Радничких савјета чине нестручни радници, а тих појава је у прошлој години било. Мислим, да синдикалне подружнице треба одмах да развију живу активност политичког рада и разговор о оним људима који би по њиховом мишљењу били најспособнији и најобјективнији у раду Савјета. Не мислим, да сада треба бацити тежиште на службенике и привредне руководиоце, то у осталом ни прописи о избору органа управљања не дозвољавају, а оперативни руководиоци су и дужни да присуствују сједницама Радничких савјета и Управних одбора када они сматрају да су им потребни.

Добро је и корисно да се помоћу анкете прибаве мишљења чланова колектива о људима за које они сматрају да би били најбољи да уђу у органе управљања, али то не значи да треба подијелити анкетне листиће и чекати да се попуне па да видимо, него треба уз анкетирање дискутовати о људима — просто анализирати рад оних о којима се говори, и то: какви су радници, колико поклањају пажње на свом стручном, економском и општеполитичком уздизању, како реагирају на разне проблеме који се дешавају у предузећу, какав је однос према члановима колектива, како схвата опште друштвене проблеме и сл.

Нови прописи који су у примјени, а нарочито они који говоре о организацији трговине, угоститељства, занатства, па и реорганизацији других предузећа, који имају погоне у другим срезовима могли би да се више осамостале како је то предвиђено у постојећим прописима. Дакле, имамо више самосталних привредних јединица које су нове и за које народни одбори треба да одреде број чланова Радничког савјета.

У оним предузећима која имају своје погоне ван сједишта предузећа као и она која имају објекте у истом срезу или граду а одвојено се за њих води књиговодство и имају обавезе према друштвеној заједници, требало би да имају одговарајући број својих чланова у Радничким савјетима о чему синдикалне организације треба при састављању кандидационих листа такође да воде рачуна. Не би смјело да се деси да извјесни погони, а нарочито они који имају више радника остану без својих претставника у Радничким савјетима предузећа.

За политичке припреме нема много времена, петнаести март је задњи рок до кога Раднички савјети морају расписати изборе за нове Радничке савјете.

Симо Тадић

Aktivnost omladinskih organizacija u Bronzanom Majdanu pred IV kongres omladine B i H

Donošenjem odluke CK Narodne omladine BiH-e o sazivu IV kongresa Narodne omladine, Opštinski komitet Narodne omladine u Bronzanom Majdanu odmah je održao svoj sastanak i diskutovao o kulturno-prosvjetnoj djelatnosti u selima, fizičkom vaspitanju i materijalnom stanju organizacija u aktivima Narodne omladine.

Po ovim pitanjima diskutovalo se je šta praktično primjenuti u svakom aktivu. Kao prvo konstatovano je da društvo »David Štrbac« koje postoji u centru opštine dosada usmjeravalo dosta jednostrano svu djelatnost sa kojom je u svojim sekcijama obuhvatalo omladinu samo u dva aktiva, pa je donesen zaključak da se može formirati više kulturno-prosvjetnih ogranaka. Sada imamo u pet aktiva Narodne omladine, pet kulturno-prosvjetnih ogranaka i to: u aktivima Donji Majdan, Pervan, Gornji Majdan, Kmećani i Stratinska. U tim aktivima ima danas tri muzičke sekcije, tri folklorne grupe, tri dramske grupe a u svakom tom ogranku i po jednu manju biblioteku.

Naročito je lijep primjer omladinaca Donjeg Majdana koji svake nedelje predu po 24 km odlazeći u selo Pervan kod učitelja koji zajednički uči svirati omladinu Donjeg Pervana i ovu. Omladinska organizacija sela Gornjeg Majdana i Kmećana pristupila je preuređivanju svojih ranijih prostorija za omladinske domove, koji će biti otvoreni uoči Kongresa, a i pored pet čitaonica koje su otvorene prošle zime nedavno je aktiv Narodne omladine Melina otvorio čitaonicu iz svojih sredstava tako da sada šest aktiva ima svoje čitaonice osim aktiva Stratinske.

U predizbornim pripremama i na izbornim konferencijama diskutovano je o jednom od važnih pitanja koje je podvukao XVII plenum CK Narodne omladine BiH-e, a to je pitanje učešća omladine na izgradnji škola. Omladina je taj poziv jedinstveno prihvatila.

Opštinski komitet Narodne omladine održao je nedavno svoj sastanak i na istom kroz analizu sprovođenja omladinski izbora i pripreme za opštinsku konferenciju, posebno se pozabavio odlukama XVII plenuma CK Narodne omladine Bosne i Hercegovine.

Došlo se do zaključka da je moguće, a i želja članova Narodne omladine da svaki aktiv formira svoju omladinsku brigadu, što znači da će opštinski komitet Narodne omladine formirati do aprila šest omladinskih brigada koje će početi sa radom 10 aprila 1954 godine. Omladina će raditi na izgradnji dvije osnovne škole i jedne osmoljetke.

Na omladinskom sastanku pokrenuto je pitanje održavanja smotre kulturno-prosvjetnih ogranaka i fiskulture za cijelu opštinu koja bi se održala Prvog maja. Po ovom pitanju donesen je zaključak da se to sprovede i učitelji koji su prisustvovali ovom sastanku prihvatili su odluku pa je izabrana komisija za pripremu smotre. Na tom sastanku postavljeno je pred sva omladinska rukovodstva i pravljenje igrališta za odbojku jer omladina za istu granu sporta ima rekvizite u svakom aktivu, tako da će se već u prve proljetne dane početi takmičiti aktivi međusobno.

Avdo Muhurdarević

Omladina Gornjeg Šehera učestvuje u radu zborova birača

U nizu sastanaka političkog karaktera u Gornjem Šeheru omladina uzima živog učešća a posebno u radu zborova birača. Naročito na posljednjim zborovima omladina je bila čest učesnik u diskusiji kao što je to bio slučaj kada je objašnjavana nova Uredba o stambenim zajednicama.

Kemal Galešić

Почела дискусија о друштвеном плану

САСТАНАК ПОЛИТИЧКИХ ПРЕТСТАВНИКА ДЕСЕТ КРАЈИШКИХ СРЕЗОВА У БАЊОЈ ЛУЦИ

У вијећници Дома културе, у сриједу, одржан је састанак политичких претставника 10 крајишких срезова са групом чланова Главног одбора Социјалистичког савеза Босне и Херцеговине. У групи су били Слободан Марјановић, државни секретар за народну власт и законодавство Извршног вијећа Босне и Херцеговине, Хакија Поздерац, државни секретар за буџет и администрацију и Душан Лопандић, професор Економског факултета Универзитета у Сарајеву. Састанку су присуствовали и Нико Јуринчић, потпретсједник Народне скупштине Босне и Херцеговине, народни посланици неких крајишких срезова, претсједници народних одбора и привредних савјета, као и секретари среских комитета.

На дневном реду су биле припреме за дискусију о друштвеном плану за 1954 годину.

О основним карактеристикама друштвеног плана за 1954 годину говорио је Слободан Марјановић. Оне се у плану Босне и Херцеговине састоје у повећању индустриске производње за 10% изнад просјека југословенског пораста. То ће бити могућно због пуштања у погон нових производних капацитета, као што су Јабланица, Јајце II и Уна у енергетици, затим коксара, двије високе пећи и друга постројења у Зеници, неколико фабрика у хемијској индустрији итд.

Овогодишње инвестиције иду више на опрему, а мање на грађевинске радове који су у завршној фази. Ове године неће се дозволити започињање нових индустриских објеката, изузев оних који се предвиђају у прехранбеној индустрији — хладњаче, кланице итд.

Даља карактеристика друштвеног плана за 1954 годину је реалност у односу на пољопривреду. Познато је, да је прошлогодишња родност у пољопривреди била изнад просјечне. Зато се друштвени план сада своди на нормални ниво послијератног просјека, а то значи за 11% ниже од прошлогодишње производње. Овогодишње инвестиције у пољопривреди са око 15 милијарди 600 милиона динара говоре о бризи за њено унапређење.

Предвиђа се, даље, знатан пораст обима робног промета, као посљедица снижења цијена неких индустриских производа, смањења обртних кредита и реорганизације у трговини. Прошла година је показала да се трговинска предузећа, зато што су имала велика обртна средства, нису борила за већи промет, него су на разлици цијена остваривала велике добитке. Ограничавање обртних средстава у трговини, угоститељству и производњи, довешће несумњиво до борбе колектива за већи промет, а овај повлачи постепено снижавање цијена роби. Поред тога, друштвени план одређује максималне границе цијена роби у појединим гранама.

О економским инструментима друштвеног плана, који употпуњују наш нови привредни систем, говорио је професор Душан Лопандић. Један од карактеристичних инструмената, о коме се каспије и дискусија развила, је порез на укупни доходак народног одбора. Наиме, низ срезова у републици је јако заостао. Други дио срезова, уз помоћ читавог друштва, отишао је далеко напријед, тако да постоји велика разлика у приходима једних и других. Уколико укупни приходи једног среза (када се одбију порез на добит, дио добити за фонд плата привредних организација и амортизација) прелазе одређени просјек по глави становника (4.500 динара, на примјер) — тај вишак прихода народног одбора опорезује се стопом од 50% до 35%. Овакав порез служи за развијање заосталих срезова и области у републици.

У дискусији је истакнуто да конкурисање пољопривредних организација за инвестиционе кредите има низ слабости. То је, у првом реду, недовољна документација за предвиђене објекте. Речено је, да ревизија грађевинског дијела ових пројеката, концентрисана у Сарајеву, претставља главну сметњу. Стога је предложено да се при народним одборима Бања Лука, Тузла и Мостар, образују комисије за ревизију пројеката које би вршиле преглед и одобравање грађевинског дијела пројеката за пољопривреду. Остали дио ревизије обављао би се у Сарајеву.

Друштвени план Босне и Херцеговине предвидио је знатна средства за здравство — једну милијарду и тристо милиона динара — и за школство око 600 милиона динара. Ова средства ће се вјероватно повећати обзиром да Социјалистички савез и Народна омладина предвиђају изградњу већег броја школа.

Закључено је да се ових дана у свим срезовима одрже проширени пленуми среских одбора Социјалистичког савеза, на којима ће се дискутовати о друштвеном плану. Послије тога, с планом ће се детаљније упознати и чланство основних организација.

С. Р.

Годишња скупština sindikalne podružnice zdravstvenih radnika broj 2 Banja Luka

Ovih dana održana je godišnja skupština podružnice Gradske poliklinike u Banjoj Luci. U referatu koji je podnešen od strane sekretara podružnice istaknuti su mnogi uspjesi i propusti u radu ovog kolektiva. U diskusiji koja je bila vrlo burna i umjerena oštro su kritikovane izvjesne negativne pojave. Takođe su istaknuti uspjesi koje je postigao ovaj kolektiv u radu. Na seminaru rukovodilaca zdravstvenih ustanova sa samostalnim finansiranjem koji je održan u Sarajevu ovaj kolektiv istaknut je kao jedan od najboljih u republici.

Po završenoj diskusiji data je razrješnica starom i izabran novi Izvršni i Nadzorni odbor.

Vrančić Draško

ПРОСВЈЕТНИ РАД ЖЕНА У МРКОЊИЋКОМ СРЕЗУ

У срезу Мркоњић постоје два женска друштва: „Напредна жена" у Мркоњић Граду и „Просвјећена жена" у селу Медна. Такође постоје три женска одбора који су окупљали жене на просвјетном пољу. Међу најактивније може се убрајати друштво „Напредна жена" у Мркоњић Граду. Оно је давало највише помоћи женама на селу. Путем здравствених акција, упућивало је своје чланице на села, које су практично показивале женама чишћење куће и дворишта, прање рубља, припремање и кухање разноврсне хране, одржавање хигијене, одгој дјеце итд. Ово се показала једна од најкориснијих форми рада са женама на селу. Поред тога ово друштво припремало је и одржавало предавања из области здравства, о сузјевјерју, одгоју дјеце, о постанку живота на земљи итд. Али друштво жена у Медној и одбори на селима још нису нашли свој садржај рада. Иначе су и ови у погледу окупљања жена постигли добре резултате.

У погледу учења кројења, хигијене, домаћинства, кухању итд., у току прошле године одржана су три просвјетно домаћичка течаја. На њима су, поред учитељице, предавале и неке стручне радшице из друштва „Напредна жена". А поред тога неколико пута жене из града организовале су посјету течајевима и практично их помагали у раду.

На овој скупштини такође је истицано и питање школовања женске дјеце. То је на многим мјестима у срезу проблематично питање, јер многе мајке спречавају женску дјецу да похађају школу. Свега 731 дјевојчица на срезу похађа основну школу, док их 878 не похађа, иако потпадају под обавезно школовање. Значи 50% женске дјеце на срезу не похађа основну школу. То сваке године ствара добар број неписмених. Ради тога је конференција жена упутила апел свим женама на срезу да омогуће редовно школовање женске дјеце.

Подвучено је да жене са своје стране помогну акцију коју је покренула Народна омладина БиХ у погледу градње школа, пошто на срезу има један број села без основних школа, а неке су школске просторије слабе и дотрајале. Такође је говорено и о збрињавању дјеце, ратне сирочади, пошто се неке мајке преудају и остављају дјецу на милост и немилост другим. А има и таквих које, послије преудаје, продају све имање дјеце и оставе их без ичега.

Али, потребно је још да се формира још више женских друштава на срезу, јер су се она кроз праксу показала корисна и што више радити на просвјећивању жена путем просвјетно домаћичких и здравствених течајева, разних предавања, конференција, сијела итд. Још више ће се активирати секција за народни вез, јер за то постоје сви услови, а ти богати радови могу се пласирати и на страним тржиштима, што би свакако побољшало економске услове доброг броја жена.

На конференцији која је недавно одржана, говорено је и о припремама за прославу Дана жена — 8 март. У ту сврху жене ће организовати неколико предавања, културно умјетничких програма и забавних вечери.

За делегата на оснивачку скупштину Савеза женских друштава Босне и Херцеговине изабрана је другарица Ђосић Анђа, претсједница друштва „Просвјећена жена".

Радивој Јарић

У чему леже узроци слабог рада омладине Трећег кварта

У недељу је одржана изборна конференција Народне омладине Трећег кварта на којој су анализирани недостаци досадашњег рада и изабрани делегати за среску и градску омладинску конференцију.

На конференцији је констатовано да је рад овог актива досада био слаб ради тога што актив није имао садржаја свога рада. Добар дио омладине није редовно долазио на састанке, јер су они били неинтересантни и досадни, а ради погрешног схватања да чланови Народне омладине не треба да долазе на састанке Социјалистичког савеза, један дио омладине тога актива био је изолован од живе политичке активности.

На састанку Савеза комуниста и шесте Основне организације Социјалистичког савеза у жељи да се пружи помоћ овом активу дискутовало се на пар састанака. Међутим ове дискусије често су биле неконкретне и завршавале су се на томе да омладини треба помоћи, а како и у чему треба да се та помоћ састоји, то није расправљано.

На конференцији је постављено питање друштвених просторија у којима ће се омладина моћи скупљати, те постављено питање покретања рада пингпонг секције. Неки другови су задужени да уз помоћ неких предузећа обезбједе омладини просторије. Кад се објаснило друговима у Творници дувана, без ријечи су пристали да дају просторије, које би служиле за омладину, тако да ће овај актив имати своје просторије у којима ће моћи да развије оне форме рада које највише интересују омладину.

Поред тога на конференцији се дискутовало о предавањима која највише интересују, па је донесена одлука да се 14 марта одржи предавање на тему: Љубав и пријатељство.

Очекујемо да слаб рад омладине овог кварта неће више бити предмет дискусија на састанцима Социјалистичког савеза и Савеза комуниста.

К.

СА ГОДИШЊЕ СКУПШТИНЕ СРЕСКОГ ОДБОРА ЦРВЕНОГ КРСТА

Рад Среског одбора Црвеног крста у Бањој Луци био је у току прошле године усмјерен углавном на здравствено просвјећивање омладине и припремање санитетског кадра на селу. Тако је организирано 26 течајева за здравствено просвјећивање женске омладине, од којих су са успјехом завршила рад 22 течаја са преко 720 полазница. Да би квалитет наставе и организација течаја била на висини у мјесецу фебруару и новембру прошле године одржана су два семинара са учитељима који су предвиђени за руководиоце ових течајева. Углавном, учитељи су били стуб око кога се одвијао сав тај рад на селу.

У акцијама за кречење зграда и дворишта на селу је учествовало преко 600 активиста, који су обилазили сеоска домаћинства и објашњавали сељацима смисао и циљ једне овакове акције. Сада дјелује у 3 предузећа службе прве помоћи и у 64 школе. Једна станица за прву помоћ оспособљена је у Карановцу, и снабдјевена потребним љековима.

Активност Среског одбора Црвеног крста не огледа се само у томе. Видно мјесто заузимају разне приредбе и акција за прикупљање новчаних средстава су углавном употребљавана за набавку лијекова, те обезбјеђење рада у течајевима за здравствено просвјећивање на селу. Било је планирано у организацији 10 приредби, а одржано их је 17. Одбор и активисти Црвеног крста узели су учешћа у прослави Дјечје недеље, Недеље Црвеног крста, те Недеља борбе против ТБЦ-а.

Помоћ одбора сиромашним лицима на терену среза извршена је у границама постојећих могућности. Досада су подијељене приличне количине текстила и прехрамбених производа. Од Швајцарског Црвеног крста примљено је 100 комада ћебади, која су подијељена плућним болесницима.

Данас већ на терену среза дјелује 9 општинских и 2 сеоска одбора Црвеног крста. У предузећима раде 2 Повјереништва Црвеног крста.

На скупштини је разматрано и оно што се треба урадити у току ове године. Пред овај одбор поставља се као најважније: борба против заразних болести које се могу појавити у прољетним данима, затим организирање службе прве помоћи на теренима гдје то досада није учињено, отварање станице Црвеног крста, здравствених семинара за мајке, организација добровољних давалаца крви итд.

Сада Срески одбор Црвеног крста намјерава подузети једну већу акцију на сузбијању болести на селу. Као прва замишљена је акција у селу Добрња које има око 200 плућних болесника. Из Сарајева треба да дођу специјалисти љекари и један флуограф, који ће извршити дубинска снимања на свим становницима овог села.

Д. М.

PROBLEMI I PERSPEKTIVE NAŠIH KOMUNA

Prioritetno mjesto pripada tekstilnom kombinatu

Pretsjednik Privrednog savjeta Narodnog odbora sreza u u Bosanskom Novom na neka pitanja našeg saradnika o izgledima snažnijeg privrednog razvoja sreza dao je ovakav odgovor:

Kada se polazi sa stanovišta privrednog razvitka Bosanskonovskog sreza prethodno bi se moglo istaći da je ovaj srez prije rata bio jedan od onih srezova koji su imali dosta razvijenu privredu. Prije rata, na srezu je bilo zaposleno oko 3500 radnika. Samo u preduzeću »Šipad« u Dobrljinu je bilo zaposleno oko 1800 radnika, zatim u rudniku uglja »Ljeljani« oko 1000 radnika, a ostatak u tvornici gipsa u Blagaju i manjim preduzećima. Ta preduzeća su tokom rata uništena, a poslije rata njihovoj obnovi se nije pristupilo, tako da danas na bosanskonovskom srezu ima dosta viška radne snage, koja bi mogla biti zaposlena, kada bi industrija na srezu bila razvijenija. U odnosu na predratni broj zaposlenih radnika, danas na Bosanskonovskom srezu ima zaposlenih svega nešto oko 700 radnika. Najveći broj od ovih je zaposlen u drvnom kombinatu »Pastirevo«, zatim u tekstilnom kombinatu »Sana« i tvornici poljoprivrednih sprava u Bos. Kostajnici — dok je ostali, manji broj zaposlen u trgovini, ugostiteljstvu i zanatstvu.

Ukupni prihodi, koje iz privrede dobija društvena zajednica na Bosanskonovskom srezu iznose 170 miliona 529.000 dinara, od čega sreska komuna dobija 85.000.000 dinara. Iz ovoga podatka je vidljivo da Narodni odbor sreza ne može podmiriti rashode ni svoje administracije a kamoli da izdvaja sredstva za investicije (podaci iz društvenog plana sreza za 1953 godinu). Ova činjenica dovoljno ukazuje na to da Narodni odbor sreza mora u daljnjem svom radu više brige voditi o privrednom razvitku sreza.

Postavlja se međutim pitanje da li ima mogućnosti i uslova za jači privredni razvitak komune na srezu — našto se ujedno može dati slijedeći odgovor. Uslova ima, i oni se ogledaju na bazi postojećih sirovina uglja, gipsa, željezne rude i šljake itd., dok se međutim mogućnosti i to u finansiskom pogledu nikakvi, jer NOS-a, kako je naprijed istaknuto, živi na dotacijama republike.

I pored svega izloženog ove godine se Narodnom odboru sreza omogućava da putem kredita ozbiljnije pristupi rješavanju pomenutih problema. Tako su npr. već izrađeni investicioni programi za eksploataciju željezne šljake, čiji radovi treba da otpočnu u ovoj godini. U ovoj godini će se nastaviti i sa radovima na dogradnji tekstilnog kombinata u koju svrhu je konkurisano za kredit od 27 miliona dinara. Ovo je naročito važno napomenuti, jer će se dogradnjom ovog kombinata moći uposliti još oko 200 ženske radne snage u odnosu na 110 žena koliko je sada zaposleno.

Isto tako Narodni odbor sreza radi na pripremama podizanja tvornice gipsa i umjetnog gnojiva kakva je postojala prije rata, a tokom rata uništena. Izgradnja ovakve tvornice dolazi u obzir tek u narednim godinama.

Nadalje, u ovoj godini predviđa se proširenje postojećih kapaciteta drvnog kombinata »Pastirevo« s tim što bi se podigla sandučara i parketarnica, kao i proširenje postojećih kapaciteta tvornice poljoprivrednih sprava u Bosanskoj Kostajnici.

U svemu ovome prioritetno mjesto zauzima izgradnja tekstilnog kombinata i eksploatacija željezne troske. Sa uspješnim rješenjem ovih zamisli Narodnog odbora sreza, sreska komuna dobila bi daleko veće prihode nego što su danas i time bi se omogućio daljnji razvitak privrede na srezu.

Što se tiče poljoprivrede ona je na opštepoznatom vrlo niskom nivou. Narodni odbor sreza u svojoj diskusiji je došao do zaključka da na srezu treba razvijati stočarstvo i voćarstvo i u vezi sa razvijanjem ovih oviju grana zatražio je kredit u iznosu od 49.000.000 dinara. Izgledi su da će biti odobren. Iz ovog kredita bi se zasadilo novih sadnica na oko 3.000 dunuma zemljišta iz fonda opštenarodne imovine, a za oko 5.000.000 dinara izvršila bi se nabavka priplodne stoke, u prvom redu krava, zatim nabavka poljoprivrednih sprava, voćarskog alata, podigle sušnice i tako dalje.

Формирано је грађевинско предузеће у Мркоњић Граду

Мркоњић Град, 4 марта

Нарочито у задње вријеме указивала се све већа потреба формирања једног грађевинског предузећа, чији би био задатак да изводи грађевинске радове на срезу. О томе су дискутовали и бирачи и одборници. Пошто се та идеја показала корисна и неопходна, Народни одбор среза на посљедњој сједници донио је рјешење о формирању грађевинског предузећа „Градитељ" у Мркоњић Граду. Предузеће је већ отпочело своју дјелатност. Његови радови одвијаће се преко неколико погона. Предвиђа се да ће у предузећу бити запослено преко 500 радника и службеника. Оно ће не само у погледу градње на срезу, него и на рјешавању проблема неупослености дати добар допринос, пошто се овај срез убраја међу пасивније.

У овој години предвиђа се градња Дома културе, Дома народног здравља, водовода, канализације и низ других објеката.

P. J.

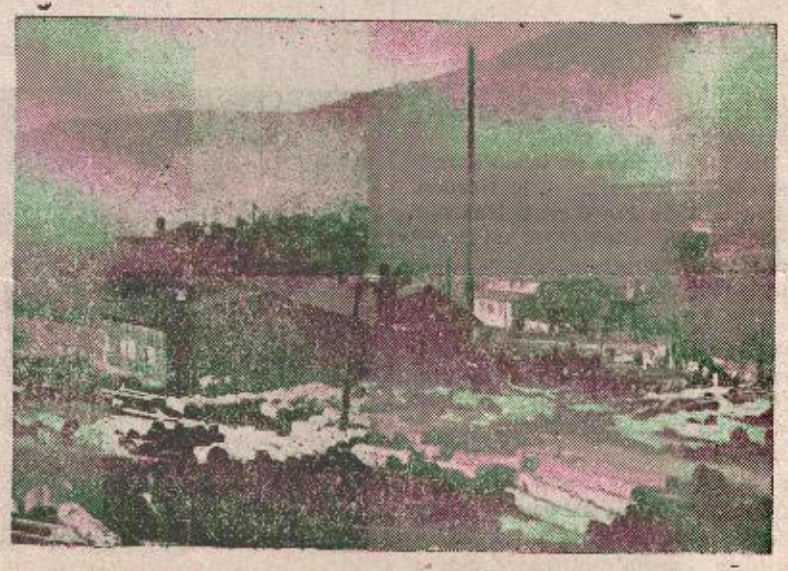

Један поглед на Мркоњић

ЕКСПЛОАТАЦИЈА МАГНЕЗИТА из Љубића

У брду Љубић код Прњавора налазе се велике наслаге магнезита. Радови на копању су почели 1 октобра 1953 године. Одмах у почетку наишло се на велике наслаге руде. Пошто се руда налази у стијени тј. састав брда је стјеновит био је олакшан рад за осигурање од евентуалног одроњавања и затрпавања отворених окана.

Како нема пута од мјеста ископавања до цесте, која иде од Прњавора до Драгаловаца (станице на прузи Бања Лука — Добој), то се није смјело појачати ископавање руде, јер се почела кварити лежећи непокривена на земљи а под утицајем мразева је почела мекшати и пуцати у ситне комадиће. Да би се спријечило ово кварење извучена је руда на станицу у Драгаловце, па је превучено 15 вагона прве класе и 10 вагона друге класе тј. све што је досада ископано. Ускоро ће ова количина бити испоручена онима с којима је склопљен уговор.

Досада је отворено 11 окана, а ради само 6. Радови су отежани због немогућности превоза руде на станицу, али је планирано да се направи добра цеста или ускотрачна пруга што ће омогућити транспорт руде. За овај рудник се интересују и предузећа из иностранства.

Будућност рудника је лијепа, јер ће се изградњом цесте или пруге повећати производња. Инжињери предвиђају да руде има доста и да поред магнезита има крома и бакра.

Д. Т.

PRED OVOGODIŠNJE SKUPŠTINE ZEMLJORADNIČKIH ZADRUGA

Kao i svake godine pred održavanje godišnjih skupština zemljoradničkih zadruga koje se obično održavaju u mjesecu februaru, a najkasnije do 15 marta, i ove se godine na našem srezu osjeća izvjesna aktivnost zadružnih organa. Pored uočljivih uspjeha koje su zadruge postigle u svom radu, mora se primjetiti da u tome pogledu imamo i te kako mnogo nedostataka kod pojedinih zadruga o kojima je, baš sada, potrebno široko diskutovati i na godišnjim skupštinama tražiti zajedničko rješenje za otklanjanje tih nedostataka jedinstvenim snagama naših zadrugara, zadružnih odbora i drugih organa.

Djelomičnim uvidom u rad pojedinih zadruga na srezu moglo se zapaziti da su neki nedostaci istovjetni, a ogledaju se uglavnom u tome, što rad upravnih odbora zadruga dobrim dijelom nije onakav kakav bi trebao biti po zadružnim pravilima, odlukama zadružnih skupština i u skladu sa praktičnom potrebom zadružnog razvoja. Za razliku od ranijih godina u radu upravnih odbora zadruga pozitivno je uglavnom to, što se sjednice upravnih odbora održavaju češće, i na njima učestvuje veći broj članova. Međutim, još uvijek se ne osjeća dovoljno samostalnosti i odlučnosti u radu tog našeg samoupravnog organa. Još uvijek se u radu odbora uglavnom saslušavaju prijedlozi pojedinih službenika ZZ i po tome donose odluke ne ulazeći dublje u te prijedloge. Kroz pregled rada Upravnih odbora i zadružnog aparata nije se moglo nigdje naići na to da su upravnici zadruga češće puta sami razmatrali pojedine probleme preko ekonomskih analiza i pregleda, nisu za to koristili ni mjesečna računska stanja iz čega bi se moglo lako uočiti šta kod pojedinih poslova ili pogona treba na vrijeme otkloniti ili ispraviti. A radi nedostatka ovakvih analiza ni članovi upravnih odbora nisu bili u stanju sagledati stanje u pojedinim zadrugama.

Posebno pitanje iz rada upravnih odbora pretstavlja njihova veza sa zadrugarima. Rijetki su slučajevi da upravni odbor, ili njegovi pojedini članovi, prije donošenja izvjesnih odluka, a naročito onih koje dublje ulaze u strukturu poslovanja same zadruge, vrše konsultovanja sa zadrugarima.

Naročito se moglo uočiti da je rad nadzornih odbora zemljoradničkih zadruga vrlo slab. Oni se u pojedinim zadrugama, poslije izbora, nisu sastajali kao što je to slučaj u Piskavici, Zalužanima i nekim drugim mjestima.

Ako ovo uporedujemo sa radom i primjerima iz prakse upravnih odbora privrednih preduzeća, onda je jasno da bi se zadrugari morali još više zainteresirati za pripreme i održavanje godišnjih skupština, a posebno razgovarati o ličnostima kojima ćemo dati povjerenje u rukovođenju zadrugama u idućoj godini.

Pokazalo se naime tamo, gdje su upravni odbori zadruga aktivniji kao što je slučaj u Dragočaju, Kobatovcima, pa donekle i u Ivanjskoj, da su i stanje i uspjeh tih zadruga mnogo bolji. Zemljoradnička zadruga u Kobatovcima na primjer, postigla je vidne rezultate i kao takva svrstana u red najboljih zadruga na srezu. Osjetila je svoje mjesto, dovršila i lijepo uredila zadružni dom, dobro organizovala trgovinu a, što je najvažnije, razvila zadružne ekonomije. Slične uspjehe postigla je i zadruga u Ivanjskoj. Zadruge u Dragočaju i Zalužanima su prilično uredile zadružne kulturne prostorije u domovima, ma da za to nisu imali nekih naročitih investicionih sredstava.

Nema sumnje da i druge zadruge nisu mogle bolje i aktivnije poslovati, kao što je slučaj sa zadrugama u Bronzanom Majdanu, Saračici, Piskavici i još nekim, koje imaju isto tako dobre ekonomske uslove da svoj rad pravilno i dobro organizuju.

Bilo bi korisno kada bi se o ovim i sličnim pitanjima iz naših zadruga pokrenula jedna šira diskusija preko javnosti i to baš u ovom vremenu kada se nalazimo neposredno pred godišnjim skupštinama.

Iznošenje i uočavanje niza problema nesumnjivo bi doprinijelo da godišnje skupštine šire i svestranije proanaliziraju stanje u zadrugama i donesu u tom pravcu takve odluke koje bi obezbjedile otklanjanje niza nedostataka. To bi se svakako odrazilo pozitivno na rad naših zadruga u novoj ekonomskoj godini.

Anto Pezić

МЈЕРЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ СТОЧАРСТВА

ВЕЛИКЕ ШТЕТЕ ОД ЈАЛОВИХ КРАВА

У Бањој Луци је отворена Станица за умјетно осјемењивање као један одјел Ветеринарског завода у Бањој Луци. Станица је смјештена у врло лијепим просторијама уз Средњу Ветеринарску школу.

Као што се у бољу производњу за њено унапређење уводе нове и напредне методе рада, тако и у сточарству постоје методе за његово унапређење. Једна таква метода је и умјетно осјемењивање домаћих животиња, коме је у нашем првом петогодишњем плану била придана веома велика важност.

У неким нашим крајевима умјетно осјемењивање се веома јако проширило, нарочито код крава и оваца, јер има за циљ што брже обнављање и поправљање сточарства.

Па које су користи од тог умјетног осјемењивања?

1) Велика уштеда у господарству, јер је потребан мањи број расплодњака, пошто се сјеменом од једног скока може осјеменити више женки (20—30 оваца, 15—20 крава, 10—15 кобила и 10—15 крмача).

2) Постотак оплодње је, ако се ради правилно и у право вријеме, много већи код умјетног, него код природног осјемењивања, па се малобројни и честити расплодњаци могу добро и рационално искористити.

3) Добивено сјеме се може преносити и у најудаљеније крајеве и тамо осјемењивати женка, што код природног осјемењивања није изводљиво.

4) Расплодњак се брже испита на потомство умјетним, него природним осјемењивањем, јер се за краће вријеме добије већи број потомака, који се онда испитују.

5) Умјетним осјемењивањем се избјегава крижање у сродству.

6) Умјетним осјемењивањем се смањују трошкови држања расплодњака.

7) Умјетно осјемењивање служи за сузбијање јаловости код крава, бар код којих је узрок јаловости у неким вањским дијеловима порођајних органа, јер се умјетним осјемењивањем те сметње обилазе и долази до оплодње и

8) Умјетним осјемењивањем се спречавају заразне болести порођајних органа, које се преносе природним парењем, јер овдје не долази до додира мушке и женске животиње.

Ради свега напријед изложеног, пошто се сматра, да у граду има много јалових крава, од којих велики дио болује и од заразних болести сполних органа што наноси огромне штете (око 600 телади и 500.000 лит. млијека мање за 1 годину), Станица за умјетно осјемењивање извршиће преглед свих крава и јуница у граду по реду, који ће одредити НО града Бања Луке.

Ф. Б.

Otvara se peradarsko-kuničarska izložba

Sitno stočarstvo, a posebno peradarstvo i kuničarstvo imaju neobično važnu ulogu u našoj privredi i ishrani. Meso kako od peradi, tako i od kunića po svojoj hranljivoj vrijednosti, probavljivosti i ukusu stoji na prvom mjestu ispred svih ostalih vrsta. Jaja pernate živine su ne samo po hranljivosti i ukusu nego i po upotrebljivosti pri spravljanju jela nezamjenjiva životna namirnica koja obiluje svima sastojcima neophodnim za ljudsku ishranu: bjelančevinama, mastima, lipoidima, ugljenim hidratima, mineralnim solima, pa i vitaminima. Ostali proizvodi kao perje, krzna, kožice, vuna, spadaju u najskupocjenije artikle ove vrste.

Iako vrlo korisne, kod nas ove sitne grane stočarstva stoje na vrlo niskom stepenu produktivnosti. Zbog toga je potreban višegodišnji stručni sistematski rad među proizvođačima uz obilnu materijalnu podršku.

U nizu napora koji se već čine u cilju povećanja proizvodnosti sitnog stočarstva, Društvo peradara i kuničara u Banjoj Luci pripremilo je ovih dana izložbu peradi, kunića, golubova i ptica pjevica, koja će se održati 7, 8 i 9 o. mj. u prostorijama Tvornice duvana.

Ova korisna i interesantna izložba imaće snažnog uticaja na proizvođače poučavajući i potstičući ih na racionalnije gajenje i iskorišćavanje ovih vrsta domaćih životinja.

Ing. Lj. B.

KRATKE VIJESTI SA SVIH STRANA

Sreski odbor SSRN u Ključu nagradio svoje zdravstvene radnike

Ključ februara

Sreski odbor SSRN u Ključu, 28 februara ove godine izvršio je svečanu predaju nagrada svojim zdravstvenim radnicima.

Vrijednost podijeljenih nagrada iznosi preko 10.000 hiljada i pretstavlja priznanje Socijalističkog saveza za uspješan rad zdravstvenih radnika na polju očuvanja narodnog zdravlja i zdravstvenog prosvjećivanja. Nagrade su dodijeljene dr. Srećku Popoviću, upravniku Sreske zdravstvene stanice, dr. Stevanu Lotmani, apotekaru, dr. Josipu Šumaheru, ljekaru i Zlati Letmani, apotekaru. Zajedničkim radom zdravstveni radnici u Ključu uspjeli su u priličnoj mjeri da riješe pitanje zdravstvene zaštite na srezu što je dugo vremena poslije rata pretstavljalo krupan problem.

J. V.

Godišnja skupština Udruženja rezervnih oficira održana je ovih dana u Ključu. U toku prošle godine Udruženje je, između ostalog, organizovalo 25 stručnih predavanja iz vojne nauke. Predavanja za članove Udruženja održavana su i za slušaoce opštinskih centara i okolnih sela.

*

Skoro već dvije godine djeluje i radi kao sreski ljekar u Ključu Dr. Srećko Popović. Svojim svesrdnim zalaganjem u radu i prijatnim ophođenjem sa bolesnicima, mladi ljekar Popović osvojio je simpatije i poštovanje velikog broja građana i seljaka. Nije rijedak slučaj da dr. Popović odbije da primi nagradu kad su u pitanju siromašniji zemljoradnici.

*

Proslavu 8 marta — Dana žena priprema odbor Saveza žena u Ključu. U okviru proslave održaće se priredba sa dva pozorišna komada, a ostali dio programa biće ispunjen narodnim kolima i plesovima.

*

U svim sindikalnim podružnicama u ključkom srezu otpočele su pripreme za održavanje redovnih godišnjih skupština. Dosada su već održane skupštine podružnice državnih službenika, a ovih dana održaće se i skupštine sindikata drvodeljskih i zdravstvenih radnika. I u ostalim podružnicama u toku su pripreme za održavanje godišnjih skupština.

Iz Bosanskog Novog

Broj radio-aparata na području opštine Bosanski Novi od oslobođenja na ovamo je u stalnom porastu. Prema jednoj statistici utvrđeno je da gotovo svako šesto domaćinstvo u Bosanskom Novom ima radio-aparat.

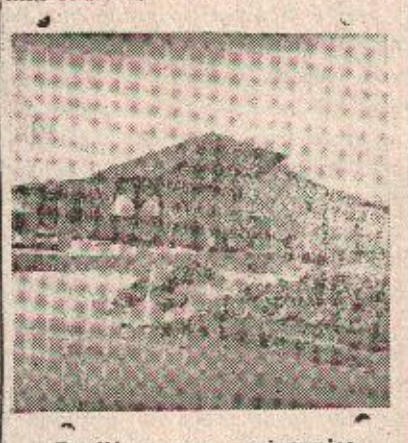

Paviljon nove carinarnice u Bosanskom Novom

TRŽNE CIJENE U BOSANSKOM NOVOM

Pšenica	kg	20—25	din.
Pšenično brašno		20—25	„
Kukuruz		14—17	„
Kukuruz. brašno		13—17	„
Luk crveni 3 gl.		10	„
Luk bijeli 4 gl.		10	„
Jaja	kom.	8—10	„
Maslo i buter		450—500	„
Kajmak	1 lit.	150—180	„
Sir	kg	30—50	„
Mlijeko	1 lit.	20—25	„
Govedina		180	„
Svinjetina		200	„

Ovih dana kroz Prijedor

Prije nekoliko dana održana je godišnja skupština Sindikalne podružnice službenika iz svih ustanova grada Prijedora. Ta podružnica je sastavljena od službenika iz 16 ustanova. U sali Omladinskog doma II kvarta sakupilo se oko stotinu članova koji su kroz bučnu diskusiju iznijeli rad u prošloj godini. Konstatovano je da je organizacija prevelika i da bi je trebalo podijeliti u dvije grupe. Sekretar podružnice drug Dejanović u svom referatu iznio je stanje u organizaciji i između ostalog i to da u prošloj godini ni jedan službenik ove sindikalne podružnice nije položio državni stručni ispit. Konstatovano je i to da službenici na kulturno prosvjetnom polju nisu skoro ništa učinili.

Izabrana je nova Uprava kojoj je povjereno rukovođenje organizacijom. Nova Uprava bi trebala pokrenuti rad podružnice, jer prošli rad nije bio zadovoljavajući.

M. K.

Чланови аматерског позоришта из Качарева (срез Панчево) са успјехом гостовали у Кључу и околини

Чланови аматерског позоришта у Качареву код Панчева гостујући дуже времена по разним крајевима наше земље, извели су ових дана и своју 150-ту претставу у Кључу.

Приказујући са успјехом легенду „Султанови синови" од Јовице Станковића, који је истовремено играо и главну улогу, аматерско позориште из Качарева пожњело је буран аплауз гледалаца и одушевило кључку публику. Треба истаћи, а то је свакако и вриједно похвале, огромну самоиницијативу код чланова позоришта за постизање што бољег успјеха у свом раду. Позориште располаже властитим техничким средствима, кулисама и костимима.

За вријеме свог бављења у Кључу чланови позоришта су се повезали и са основним организацијама Народне омладине и том приликом су одржали два предавања из области културно-просвјетног рада. За свој користан рад на културно-просвјетном пољу, аматерско позориште из Качарева безброј пута је и писмено похваљивано. Између захвалница из свих крајева земље налази се и захвалница рудара Зенице гдје су својим гостовањем увеличали прославу Дана рудара. У пет мјеста гдје су наступали чланови позоришта израдили су комплетне кулисе и поклонили их организацијама Народне омладине.

Чланови аматерског позоришта поновили су своју претставу три пута и извели једно хумористичко вече у Кључу. Они су се одазвали и позиву задругара села Велагићи и општинског одбора Горња Саница за извођење приредби, а слична гостовања намјеравају одржати у Дрвару и околини.

J. Веселинић

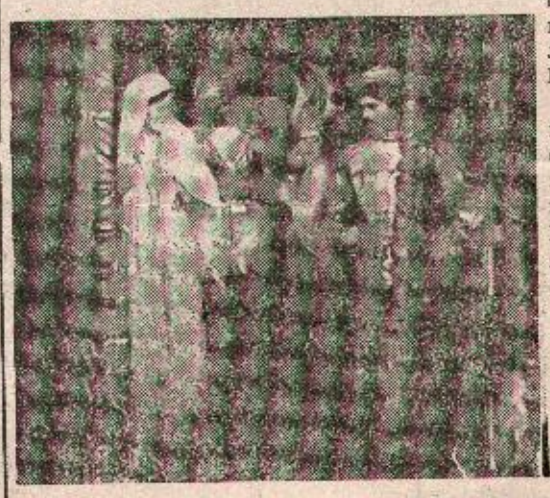

Jedna scena iz »Sultanovih sinova«

IZ PRNJAVORA

Veliki interes za predavanja Radničkog univerziteta razvio se posljednjih mjeseci kod građana Prnjavora. Predavački aktiv univerziteta uspio je da sa svojim predavanjima koja se redovno održavaju svakog četvrtka zainteresuje ne samo omladinu Prnjavora, već u velikom broju i omladinu okolnih sela. Svako predavanje bude masovno posjećeno tako da sala univerziteta često ne može da primi sve one koji žele da ih slušaju. Zbog toga će se, na inicijativu Sreskog sindikalnog vijeća, u njoj montirati i razglasna stanica.

*

Godišnja skupština KPD »Novak Pivašević« održana je ovih dana u Prnjavoru. Pošto je na skupštini konstatovano da društvo u prošloj godini nije imalo nekih vidnijih uspjeha u radu, odlučeno je da se ono reorganizuje na taj način što bi se osnovale dvije dramske grupe od kojih bi u jednoj djelovali sindikalno organizovani radnici i službenici, a u drugoj učenici niže gimnazije i osnovnih škola. Osnovana je i muzička sekcija u koju su se uključile sve dosadašnje omladinske muzičke grupe.

*

Nova osnovna škola u selu Orašja, srez Prnjavor izgrađena je na inicijativu i dobrovoljnim sredstvima samih mještana sela. Otvaranjem škole u svom selu stanovnici Orašja riješili su jedan od najglavnijih problema.

Dopunske izbore za izbor narodnih odbornika raspisao je Narodni odbor opštine Potočani u izbornim jedinicama Prosjek-Novo selo i Otpočivalijka. Izbori će se održati 14 marta ove godine.

*

Godišnja skupština seljačke radne zadruge »Stanko Lekić« u Prosjeku održana je ovih dana. Na skupštini je konstatovano da je zadruga u prošloj godini poslovala sa uspjehom. Predloženo je da se zadruga spoji sa ostale tri susjedne zadruge i na taj način obrazuje uzorna poljoprivredna ekonomija.

Sjećanja

Izvršeno obećanje

Piše: J. KARAPETROVIĆ

Dan je bio na izmaku kad smo prolazili kroz Dragalje, u kojima su ustaše toga dana poklale rijetke stanovnike i spalili ih u njihovim kućicama, koje su nemoćne žene i djeca podizali poslije Kozarske ofanzive na ognjištima svojih izgorjelih domova.

Na raskršću prema Cerovljanima, stali smo kao po komandi. Pred nama je ležala mrtva partizanka, raspletene crne kose sa usječenom petokrakom na čelu. Činilo se da joj titra osmijeh na usnama. Stajali smo dugo bez riječi i gledali ovu hrabru ženu, koja je sa osmijehom na usnama podnosila teška mučenja.

Sunce je zalazilo, a na nebu se širila crven, kada smo sahranili tijelo Zage partizanke, ali smo sačuvali u živom sjećanju istinitu priču o životu ove žene.

Bila je tmurna i tamna noć. Hladno nebo visilo je nisko nad golom i prostranom ravnicom. U gluhoj noćnoj tišini, samo je brzi Vrbas ječao, kao da i on tuguje za Mladenom. Negdje u daljini u pravcu Motajice čulo se štektanje mitraljeza. Srce se ledilo pri pomisli da svaki od tih jezivih kuršuma znači gašenje života najboljih drugova.

Prije par dana poginuli su Mladen, Danko i Zdravko. Čiju li smrt znače ovi noćašnji podmukli kuršumi? O tome je razmišljala ona, do juče u odredu poznata po imenu Beba, a sad Bezimena partizanka, idući polako po blatnjavim njivama neoslobođenog Lijevča, vukući gusto kao tijesto blato na glomaznim vojničkim cipelama.

U njenim mislima cijeli svijet unaokolo bio je bez početka i kraja, bezgranično more sive magle, kiše, blata, smrti i tuge. Išla je za vodičem bez riječi, osjećajući umor, ne toliko od dugog hoda, koliko od teških i turobnih misli, koje su joj razdirale dušu.

Kakav sam ja komunista, kad sam dozvolila da me otsijeku od moje jedinice? Zar to nije izgovor samo za dezertere i kukavice? Šta li će samo reći drugovi kad čuju? Reći će kukavica, bojala se proboja, borbe, smrti. A sad čekaću vezu da mi je drugi uspostave.

I ko zna koliko bi dugo još sama sebe korila, koliko bi sama sebi postavila pitanja i na njih dala odgovora, ne nalazeći ni jednu jedinu riječ kojom bi se pred svojom savjesti opravdala, da je krupni vodičev glas ne prenu iz tih crnih misli kao iza sna...

* *

Prišli su tako pod prozor naše kuće, koja se iz guste pomrčine i magle nije vidjela, a vodič Dane svojim krupnim i hrapavim glasom, koji je ličio na metalni udar, rekao mi je da otvorim vrata, upalim svijetlo i zastrem prozor, da se ne primjeti da je neko dolazio.

Kad sam otvorila, pri slaboj svijetlosti petrolejke u sobu je ušao Dane, a za njim crnomanjasta žena, raskošne crne kose i krupnih plavih očiju. Držala sam malu, škiljavu petrolejku i drhtala od hladnoće, iznenadno prekinutog sna i straha, kad mi se Dane obratio i rekao: »Drugarica treba da ostane kod tebe. Najzgodnije je, jer si ti bila đak, pa imaš izgovor da ti je školska drugarica. Imaš ti i rođaka u gradu, pa možemo reći da ti je rođaka. Ostaće nekoliko dana dok ne uhvatimo vezu sa njenom jedinicom ili dok ne pođe prva patrola za Kozaru. Ime joj je... Obrativši joj se zapita je: »Kako ono rekoše da ti je ime«?

Ona, mucajući kao da izriče najtežu osudu sama sebi, reče: »Do juče sam se zvala Beba, a sad, - sad to nije više moje ime, jer ja nisam više Beba proleterka... Zovite me kako god hoćete«.

Mi nismo shvatili smisao tih riječi, već smo joj sa blagim prijateljskim osmijehom izmišljali ime... Da te zovemo Zaga, jer imam rođaku Zagu u gradu - rekla sam joj.

Kad je Dane otišao Zaga skidajući svoje blatnjave cipele, odvijajući ranjave i izmrzle prste na nogama, po prvi put je osjetila tuđinu. Iz svakog kuta male sobe, sa njenih počadaljenih zidova, iz guste pomrčine i gluve noćne tišine izbijala je tuđina. Po prvi put se osjetila usamljena, bez drugova, boraca njihovih veselih šala i pjesama, a ta samoća se širila kao siva sjenka oko njenog srca. Nepoznati ljudi, tuđe i radoznale oči stvarali su kod nje nepovjerenje, ali blage prijateljske riječi ulijevali su je i hrabrili.

Po prvi put od one noći kad je pobjegla, legla je u postelju. Umorna od zloslutnih misli brzo je zaspala.

U selu se brzo čulo da nam je došla rođaka, mlada, lijepa i pametna djevojka i sa poštovanjem se pričalo o njoj, jer kažu: studira za sudiju.

Polako je prolazilo vrijeme, a veza sa njenom jedinicom i Kozarom nije se uspostavila. Zaga se privikavala novoj sredini. Svoju bujnu crnu kosu zavijala je u šarenu seosku maramu, a mjesto zelenih švapskih pantalona nosila je široku suknju. Ta odjeća joj je dobro stajala i nekako bolje pristajala nego drugim djevojkama.

Često puta bila je zamišljena i tužna. Tajanstveno je preživljavala nešto, što niko u selu nije znao, radi čega su je u selu smatrali »čudnom«.

Ilegalna partizanka prišla je stvaranju organizacija u selu. Održavala je sastanke sa skojevcima; omladinom i ženama, ali ti rezultati su je samo prividno umirivali. Ona je čeznula za svojom jedinicom, za drugovima i borbama, a ovdje, na neoslobođenom terenu bojala se, ne prijetnji sa kojima su ustaše prijetile, nego nečeg silnog, strašnijeg od smrti i mučenja, bojala se samoće - ropstva.

Proljeće je bilo na izmaku a njenu tugu nisu mogla da razbiju ni proljetna sunčana jutra ni uspjesi postignuti u ilegalnom radu.

Najzad, došlo je vrijeme da krene u jedinicu. Toga toplog

PROSVJETA KULTURA UMJETNOST

KOĆE BITI MECENA

NEMAMO LIKOVNIH IZLOŽBI U BANJOJ LUCI

U jednom prilogu diskusiji »Šta nedostaje kulturnom životu Banje Luke« ukazano je i na to da nemamo likovnih izložbi.

To bi mogla da ostane suva konstatacija da u izvjesnom smislu ne pretstavlja nedostatak koji se može i treba riješiti. Čak to rješenje zahtijeva mnogo toga, jer je Banja Luka ne samo grad sa izvjesnim tradicijama u pogledu likovnog života nego i danas ima tu prednost da u gradu na Vrbasu žive tri akademska slikara (Nikolić, Bojko i Jenovac).

Od posljednje likovne izložbe prošlo je više od godinu dana, pa i ta je bila samo izložba reprodukcija u organizaciji Unesko. Tom prilikom i iskrslo je pitanje koje se sa manje više interesa stalno postavlja: zašto banjalučki, pa u izvjesnoj perspektivi i sarajevski, slikari nemaju svojih izložbi u Banjoj Luci?

Kao odgovor ispriječila se visoka suma novca potrebna za obezbjeđenje pogodnog izložbenog prostora, iako i banjalučki Dom kulture i foajei Pozorišta mogu da pruže idealne uslove jednoj ovakvoj kulturnoj priredbi. A zatim, kao drugi odgovor — nezainteresovanost samih slikara. Pod manje ili više povoljnim uslovima (Nikolić ima vanredan atelje u Domu kulture možda bi se nešto slično moglo obezbijediti i za druge) banjalučki slikari rade. Stvaraju. Platna ispunjavaju zidove. Tu i tamo prijatelji obidu atelje, gledaju, raspravljaju, prosuđuju ali — ne kupuju. Kupaca nema.

Svakako da bi značilo vulgarizirati umjetnost naznačući joj neki komercijalni momenat, ali bez prodaje, bez izlaska djela iz okvira jednog ateljea nema raspona slikarevog dometa, nema reagiranja ni kritike, nema onoga što je likovnom umjetniku cilj: saopštiti nekome određeno shvatanje, opisati motiv, ocijeniti napor. Dok nema tog strujanja između umjetnika i onoga kome njegova umjetnost govori — nema ni plodonosnog umjetničkog stvaralaštva. Pogotovo kod nas i u našim društvenim uslovima. Zar svaki naš napor, svaki naš zahvat ne služe u prvom redu radnom čovjeku? Bio taj napor na privrednom ili kulturnom polju on traži i mora imati objekat **na koga** i **za koga** djeluje.

U jednoj Plehanovljevoj raspravi iz oblasti estetike razilazak umjetnika i društvene sredine pretstavlja osnovni uzrok pojava »umjetnosti radi umjetnosti«. Kod nas tih pojava nema i vjerovatno ih neće ni biti jer još niz faktora djeluje na usku povezanost slikara sa stvarnošću našeg života. Ali pejsaži i pejsaži, studije i skice — koji su rezultat samo ateljerskog rada i služe prvenstveno kao ilustracija u slikarevu radu, ovdje ukazuju na ono što može da znači na unučenost slikara na samog sebe i svoj krug.

Bez pretenzija da našim slikarima i izdaleka namjenjujemo mjesto velikih renesansnih slikara moramo učiniti jednu uporedbu: zar se bez pomoći florentinskih mecena mogao zamisliti i ostvariti onakav uspon italijanskog slikarstva? Nekada je bogati feudalac mogao da ukrasi svoje zidove djelima koja su daleko premašivala okvir ma i najveće, ali ipak samo jedne palate.

Ova mala digresija u istoriju pretstavlja osnovu na kojoj bi se moglo tretirati pitanje uloge likovnog umjetnika kod nas, danas, kad umjetnost i nauka pretstavljaju svojinu radnih ljudi. Tako je po Ustavu. Tako je po koncepciji naših društvenih odnosa. Ali — tako nije u stvarnosti.

S jedne strane kolorisana, jevtina, šarena »kič« fotografija ulazi u fabrike i ustanove i društvene prostorije, pa i u domove naših ljudi, a s druge strane, veoma rijetke, i za slikara samog preskupe, izložbe ne pretstavljaju kontinuitet koji je potrebno ostvariti u velikom planu obrazovanja upravo onih za koje je umjetnost **umjetnost** a ne snobovska zadovoljština.

Jednom preporukom regulisano je ovo pitanje donekle, ali preduzeća i mnoge ustanove još nisu učinila ono što do njih stoji da od slova preporuke postane stvarnost, da otkupljuju djela naših umjelnika pa bila ona i skromnijih razmjera, jer će time s jedne strane pomoći umjetniku, a s druge učiniti ono što društvo u našoj zemlji ima za funkciju: približiti likovnu umjetnost svakom građaninu.

Ova preporuka je i u Banjoj Luci imala vrlo slabog odjeka. Veoma je rijedak slučaj da se u kancelariji, holu ili ma kojoj prostoriji gdje se okupljaju radni ljudi naiđe na sliku ma kog bosanskog (pa i ne bio banjalučki) slikara, dok, u isto vrijeme nema opet skoro ni jedne kancelarije ni društvene prostorije sa čijih nas zidova neće predusresti šareni tonovi kolorisane fotografije. Navikavati ljuda na takvu »umjetnost« rđava je usluga čovjeku koji je nizom svojih radnih uspjeha dokazao da je u stanju da prihvati i usvoji visoka dostignuća nauke i tehnike, pa će, ako se vaspitanju njegovog ukusa posveti više pažnje, i te kako shvatiti i usvojiti snažno dejstvo dobre slike.

Naša preduzeća su pred diskusijom o društvenom planu, neka već diskutuju. Možda nije kasno da i pitanje pomenute preporuke o otkupu umjetničkih djela spomenu?

Ako radni čovjek, i ako naša društvena zajednica ne budu mecena i zaštitnik umjetnika (koji opet toj zajednici stostruko vraća kroz svoje djelo) ko će mu onda dati onu podršku kad se baš umjetnost naša razvija i djeluje ne samo **na** nego i **za** nove socijalističke odnose.

Neda Erceg

Zborovi birača predlažu mjesni samogoprinos za gradnju škola

Na posljednjem zboru birača u selu Dabracu diskutovano je, pored ostalih problema, i o potrebi izgradnje osnovne škole. Njihovo selo dosada nije imalo osnovnu školu, radi čega im je bilo otežano školovanje djece. Birači su donijeli zaključak da dobrovoljnim radom podignu školu. Pored toga predložili su da Narodni odbor opštine raspiše mjesni doprinos u njihovom selu za finansiranje stručnih radova na gradnji škole, jer su oni voljni dati i dobrovoljne priloge.

U Šehovcima birači predlažu da se raspiše mjesni samodoprinos za izgradnju osmoljetke na ovom opštinskom području. I ovi su takođe voljni dati dobrovoljni udio na gradnji škole.

Time bi sva četiri sela na opštinskom području Šehovci dobila osnovne škole, a imali bi zajedničku osmoljetku. Time bi ovo opštinsko područje koje prije rata nije imalo ni jedne škole, jer su tri već potpuno gotove, riješilo problem školskog prostora.

R. J.

DVADESET PET UČENIKA UČITELJSKE ŠKOLE STIPENDISTI JAJAČKOG SREZA

Prije kratkog vremena Narodni odbor sreza u Jajcu obratio se banjalučkoj Učiteljskoj školi s molbom da predloži 25 učenika četvrte godine, koji bi bili voljni da prime šestomjesečne stipendije, s obavezom da po završetku škole budu učitelji u Jajačkom srezu dvije godine.

Kada su učenici čuli za uslove, koji su inače vrlo povoljni, javilo ih se 50. Nastavnici su odabrali 25 najboljih učenika, vodeći računa o njihovom imovnom stanju, uspjesima u nastavi i vanškolskom radu. Ovo je prvi slučaj da se jedan Narodni odbor sreza obraća direktno Učiteljskoj školi i da na ovaj način rješava pitanje prosvjetnih kadrova u srezu.

S.

НАЈБОЉА У ОВОЈ СЕЗОНИ

ПОВОДОМ ПРЕМИЈЕРЕ „СПЛЕТКА И ЉУБАВ“

Романтична трагедија Шилерова има велике квалитете па се и данас гледа и слуша.

„Пуна кућа“ поздравила је извођаче и испитну претставу младог режисера Милана Косовца, која је била уједно и његов дипломски рад. Иако је ове године било много премијера а кратак рок припрема, ово је најбоља претстава у овој сезони.

Значи, да су читав ансамбл тј. извођачи дјела као и млади режисер, уносили много настојања. Режисер је успио ускладити радњу од пригушене класичне патетике ка реализму, јер је Шилер пјесник и овдје.

Сви извођачи у пет чинова кроз девет слика били су добри. Видјели смо, да и досад осредњи чланови позоришта могу дати добру и одличну игру ако се заложе, простудирају, уживе јединствено и дисциплиновано и слушају, неометани истрчаним искуством, па и млађег режисера, јер учење је пола талента.

Ако би хтјели по реду да истакнемо најбоље, онда свакако треба истаћи Злату Јеремовић (Леди Милфорд), са, у танчине простудираном улогом. Њен глас, трагично таман у подвлачењу одређеног момента, попраћен складним и класичним, али неусиљеним покретима, одговарао је стилу дјела. Каква истинска креација. Она није главни посилац роле у дјелу, али у осмој слици у бриљантном дуелу (ње и Луизе) у коначном великодушном крешченду, дивно је истакла снагу преживљавања. Јеремовићка је оплеменила себе, театар и позоришни ансамбл, а посјетиоцима пружила угодно трагичан доживљај.

Посилац улоге, која је инкарнација доброте, срдачне простодушности и прве љубави и која је у зачараном кругу љубави и сплетке, Анђелија Веснић (Луиза), била је одлична и појавом и адвенкатном игром.

Бранко Микоњић (Фердинанд) лијепа појава на сцени. У улози је смирено и одмјерено упечатљив. Брз у реаговању, спалажљив и достојанствен у катарзи дао је карактер заљубљеног Шилеровог младића. Овом таленту је као носиоцу главне улоге одговарала и одлична маска као и костим, који је истицао још више позитивних одлика.

Фаик Живојевић (Вурм) у изразу романтичног и сатанског, са патетиком потребног акцента од почетка кад се појављује па до завршне слике посљедњег чина (иако на час без одмјерене гласовне модулације), врло добро је играо.

Хајро Хацикарић (Милер) добро простудиран музикант, чије је дјело обичног грађанина да свира, да се препире са страшивом и некултурном женом, а жали своју јединицу. Патњу носи са изразом проживљености. Оца је играо увјерљиво.

Абдулах Клокић (претсједник Валтер) наклоњен нарочито изразу декламаторског стила. Захвална улога давала му је велику могућност надутог силника. Успио би и више да је сачувао у потпуности континуитет надмености.

Владо Зељковић (Маршал двора) као дегенерисани тип, по концепцији дјела, стварао је шаљиве моменте и давао их врло добро. Покаткад је отишао и у карикирање. Његова популарност комичара изазива нешто и претјеран смијех, иако је тешко одредити дозу смјеха публици. Смијех је и у трагичној драми Шилеровој. Шилер се смије тадашњем друштву али не комедијом него грађанском трагедијом.

Мара Зељковић (Милеровица) играла је коректно примитивну жену са покаткад прејаким реализмом који је одвлачио из концепције романтичног.

Овај приказ не би у потпуности дали нарочито ако не би истакли добру креацију епизодне улоге Хусеина Ћокића (Кнежев собар) у којој је одмјерено а топло, без гримасе и ма каквог експламативног израза ријечима дао карактер раздобља у коме су масе грађана слате у рат као робље властеле. Ту је та лијепа поента, гдје дјело постаје свјетска, умјетничка креација, јер покаткад и само једна ријеч обоји стопостотно раздобље, које по нечем наличи и садашњици негдје у свијету.

Невенка Шајин (собарица Милфордове) иако у епизодама истичући интимност и познавање карактера господарице брзим одговорима допуњавала је сликовиту фаталност израза.

Иван Бибало (собар) с мало ријечи, одмјереним гестом етикеције употпуњавао је са осталим лицима стил раздобља.

Сцена Милерове куће је добро рјешење Стевана Јеновца. Сценографија отмене куће високог племства дата је у примјерном стилу, а одаја Милфордове, хармонично дјелује у жутом тону са жутом и кичастом кринолином.

Бетка Јовић

---

popodneva sjedila je na dvorištu i šila. Bila je vrlo vesela. Sjedila sam sa njom i pričala joj neke bezazlene šale iz dačkih dana, a ona mi se od sveg srca smijala.

Tako nasmiješena pričala mi je o sebi; o svom životnom putu kojeg je smatrala i teškim i pogrešnim.

»Ma otkud pogledam, ma koga se događaja iz svoga života sjetim svud mi se čini da je neizbrisivim slovima napisano »Ne valja što radiš«. Bili smo siromašni, a ja studirala. Nije bilo sredstava pa sam se udala za čovjeka, kojeg nisam volila. Bio je konzervativan, a ja komunista. Zabranjivao mi je da radim, ali to nije uspio. Imali smo kćerku ... sad ima nepune dvije godine. Morala sam pobjeći u partizane radi provale, a on i dijete su ostali. Za njega sam čula da je poslije strašnog mučenja ubijen, a za Svjetlanu ne znam ništa ...«

Njenu tužnu priču prekinuli su, jer me zovnuše da idem nakositi djeteline. Okrenula sam se sa očima punih suza, a ona — sjećam se — tiho je zapjevala ...

Sa sepetom o ramenu i kosom u ruci išla sam pored šume djetelini. Iza stabla starog hrasta na panju je sjedio nepoznat čovjek u kačketu. Učinila sam kao da ga nisam primjetila i prošla pored njega. Zovnuo me i digavši se, pošao mi u susret. Tiho, skoro šapatom zapitao je:

»Je li ovo kuća babe Marije?«

— Da. A šta trebate?

Nesigurnim glasom kao za sebe rekao je: »Najzad stigao sam. Tu je. Moja žena Šerifa, ona partizanka je kod vas«.

Ne, nikakve Šerife i nikakve partizanke u našem selu nema. U našem selu nema partizana, a nema ni muslimana. Partizani su, kažu, u Kozari. Brzo sam izgovorila i nastavila put.

Nepoznata prilika šuljajući se iza stabala rijetke šume molila je da kažem, ako išta znam o njoj. Osjećala sam njegov uporni pogled na sebi, ali bojala sam se provokacija i nisam se osvrtala na njegova moljakanja.

Čim sam ušla u dvorište zovnula sam je imenom, kojim smo je zvali ali ona je to svoje ime često zaboravljala i nije se uvijek na njega odazvala. Prišla sam joj bliže i tiho da drugi ne čuju, zovnula je: Šerifa!

Stajala je licem u lice sa mnom, a svojim plavim očima gledala je preko mene negdje daleko, daleko u prošlost, u mladost, kad su je zvali samo tim imenom. Kako je dugo nije niko zovnuo tim imenom pod kojim je u školskoj klupi sastavljala prve literarne radove, pisala prva pisma. Tog svog pravog imena, koje je vezano za ono bezbrižno doba njenog života morala se odreći.

Rekoh joj da je traži nekakav čovjek.

Uhvatila me za ramena i očima punih gnijeva i srdžbe gledala me.

»Neko me je izdao. Našli su mamac na koji misle da me uhvate. Ne, ubiću jednog pa ću onda poginuti, ali me živu neće uhvatiti.«

Izvadila je pištolj iza pojasa svoje široke suknje i meni reče:

»Idi prema mjestu gdje si ga ostavila, a ja ću iza drveća kroz šumu uzeti zasjedu. Ako bude sam, pritrčaću i prisilićemo ga da se preda, bez pucanja. Ako ih bude više pucaću!«

Uzela sam sjekiru, kao da tražim drva u šumi i uputila se mjestu na kojem sam ga našla gdje uporo sjedi naslonivši se na hrast. Počela sam da vičem da se gubi iz šume, ali on je ustao i pognute glave počeo me moliti:

»Iz Njemačke, sa prisilnog rada sam pobjegao, pješačio, gladovao ... Rekli su mi da je ovdje. A sad ... Oh, kako su ljudi okrutni i nemilosrdni«.

Nisam ni čula šta je dalje govorio. Nisam ni primjetila kad je ona došla, samo sam vidjela njenu naslonjenu glavu na njegova prsa, a crna kosa joj se rasula preko ramena i grudi.

Sunce je zalazilo i na vedrom nebu je bio već izašao mjesec, kad sam krenula u dvorište. Bilo mi je krivo, što mi nije rekla da joj je ime Šerifa, a na ovog mršavog čovjeka sa kratkim brkovima bila sam ljubomorna, što mi je oduzeo dobru drugaricu.

Kad je bilo vrijeme za večeru, a uskoro i za njen odlazak, pošla sam da je zovem. Pucanj pištolja kao da me u srce pogodi. Polako sam se privukla mjestu gdje su ostali, i pri blijedom mjesečevom sjaju spazih je kako stoji. Zaprepašteno sam je pogledala. Bila je potpuno smirena, a osmijeh joj je titrao na usnama: »Ustaša, krvnik, htio je da izdam Partiju, da izdam svoje ideale, za njegove prljave ciljeve. Boji se patnji u partizanima, a ne boji se zasluženе kazne. Tražio je da izdam drugove da pođem sa njim u »ustaški raj«. Kukavica koliko cijeni svoj život. Trebalo je da ubiju ljude ovog sela radi njega, a meni je žao čak i metka što sam ga utrošila.

On je ležao mrtav, a pored njega stajao je pištolj, koji joj je uperio u grudi da je prisili da pođe sa njim. Uzela je pištolj i reče: »Slab je vojnik bio i zaboravio je da u rukama komunista oružje čvršće stoji«.

Te večeri kad je polazila obećala je da će po završetku rata doći ne da bude sudija, jer govorila je, narod će sam suditi, već da sa nama živi u slobodi.

Nije dočekala slobodu, ali je izvršila obećanje. Mrtva neprijateljima je bila strasti sudija.

KROZ BANJU LUKU

ZAŠTO SU VISOKE CIJENE NA PIJACI

Špekulantske zarade nekih trgovinskih preduzeća

Koliko malo naša trgovinska preduzeća — detaljisti — vode računa o svojim potrošačima, navešćemo samo nekoliko primjera. Prema obavještenju Tržne uprave gradsko preduzeće na veliko »Voćar«, na primjer, daje trgovinskim preduzećima karfiol po 48 dinara kilogram, a ona ga potrošačima prodaju, ni manje ni više, nego po — 80 dinara! Jabuke, »Voćar« im prodaje po 40 dinara, a oni ih prodaju potrošačima po 60 dinara. Slično je i sa buterom, koji dobar dio potrošača upotrebljava umjesto masti ili masla. Detaljistička trgovinska preduzeća nabavljaju puter po 430 dinara, a prodaju po 500 dinara, itd.

Ovdje je očigledno da su u pitanju bezobzirne zarade na štetu potrošača. Zbog nedostupnih cijena, po prodavnicama trgovinskih preduzeća povrće propada, mogu se vidjeti gnjile jabuke i drugo. Ovakvi trgovci radije ostaju pri visokim cijenama, pa makar proizvodi i propali, umjesto da uz manju zaradu prave veći obrt. Takva politika, većeg obrta uz manju zaradu, je i politika našeg društvenog plana, a to je put snižavanja cijena i poboljšanja životnog standarda radnih ljudi. Mišljenja smo, da bi Trgovinska inspekcija trebala da zauzme odlučniji stav prema ovakvim tendencijama koje ne liče na socijalističku trgovinu, nego na špekulaciju.

D.

Teme za diskusiju

Oko izmjene Pravilnika o vladanju učenika

Ovih dana đaci Učiteljske škole davali su drugarsko veče u prostorijama škole. Dosada su se priredbe održavale u fiskulturnoj sali koja ima poseban ulaz. Ovog puta nije bilo tako. Đaci su priredili drugarsko veče i određeni broj poziva uputili svakoj školi. Odziv je bio veliki, uspjeh priredbe takođe, ali . . .

Kada je priredba počela povučeni su sa ulaznih vrata čuvari reda, i vrata zaključana. Desetak omladinaca, koji nisu imali pozivnice zahtjevali su da ih puste unutra. Oni, »organizatori« bili su neumoljivi.

Međutim, ova grupica htjela je pošto-poto da uđe. Počeli su da obilaze zgradu, ne bi li pronašli mjesto kuda bi se uvukli. Kada ga nisu pronašli, na jednim sporednim vratima su izbacili pleh, koji je bio ubačen u okvire vrata mjesto stakla, i pokušali da uđu u prostorije. Tada je stupila u akciju metla podvornika škole. Grupa je na to reagovala i počele su da lete kanta, komadi drveta i drugi predmeti. Neki su čak lupali na prozore podrumskog stana, zahtijevajući da im se da ključ.

I, kada sam o ovome razgovarao sa jednim prijateljem - nastavnikom, on mi je rekao: »Ostavi nije to usamljen slučaj, eto, jedna takva grupica pri dočeku Nove godine razlupala je prozore na Učiteljskoj školi. Takvih primjera u zadnje vrijeme mogao bih ti navesti mnogo«.

Mi trošimo i riječi i prostora na stranicama štampe u polemici oko izmjene i dopune Pravilnika o vladanju učenika, a ovakve stvari ostaju nezapažene, iako vremenom mogu da postanu društveni problem.

U nekoliko napisa, nastavnik, student i par učenika dali su prilog toj diskusiji u prijedlozima, o kojima bi svakako trebalo voditi računa ukoliko dođe do izmjene Pravilnika. Jedan dio pedagoških radnika zastupa tezu kojom se insistira na davanje više slobode mladim ljudima u školama, dok drugi pak, stoje na stanovištu da kriterij ocjene dobrog i lošeg vladanja treba ostaviti po starom, ako ne i zaoštriti.

Pošto izneseni primjer nije usamljen, o ovome bi trebali da povedu računa oni koji zahtijevaju da se izmijeni Pravilnik o vladanju i kretanju učenika. Po svemu sudeći, neki srednjoškolci misle da im je pokretanje diskusije o ovoj temi dobro došlo i da je sada kraj životu po pisanim i nepisanim zakonima. Inače, kako shvatiti ovakve ispade.

D.

*

O ovom pitanju — izmjeni Pravilnika o učenju i vladanju učenika — mnogo se diskutuje i raspravlja u banjalučkim srednjim školama. Stav omladine je jasan i napredan. U posljednje vrijeme omladini se zamjera da nije više revolucionarna. Diskusija o problemima školstva pobija te tvrdnje. Ogromna većina srednjoškolske omladine zahtijeva da noćno kretanje bude neograničeno, a slaže se da pušenje ostane zabranjeno. Zastarjela školska pravila treba, svakako, mijenjati, jer ona vrijedaju novog srednjoškolca kao građanina socijalističkog društva. Mladom čovjeku treba omogućiti da izgradi svoj lični stav prema svim kulturnim pojavama, pa makar taj stav bio i nepravilan. Razumljivo je, da u tom poslu nastavnici treba da odigraju posebnu ulogu. Đacima ne treba naturati gotove, tude zaključke.

U prošlom broju »Banjalučkih novina« o ovim pitanjima iznio je svoje mišljenje i drug Nazif Hrle. On kaže da od dosadašnjeg Pravilnika treba odstupiti vrlo malo. Prema riječima druga Hrla potrebno je đacima učiniti izvjesne ustupke (maturantima produžiti noćno kretanje). Mislim da on u tome griješi. Pravilnik treba iz osnove izmijeniti. Škola i đaci nisu dvije zaraćene strane i ne može biti nikakvog pogađanja ili popuštanja. Dajući maturantima privilegije, stvorila bi se među đacima podvojenost. Našem društvu, međutim nije svojstveno ovakvo klasificiranje ljudi. Jer, ako se đacima dozvoli neograničeno kretanje, to znači da se oni koji stanuju u đačkim domovima ne moraju pridržavati kućnog reda.

H. Husedžinović
učenik STŠ

VEČERNJA RADNIČKA ŠKOLA PONOVO PRORADILA

Ovih dana ponovo je proradila večernja radnička škola koja je obuhvatila sva četiri niža razreda gimnazije. Školu pohađaju preko osamdeset radnika i službenika raznih preduzeća i ustanova.

Polaznici će polagati ispite u junskom roku.

Ne čuvamo dobro stanove

Ponovo se mora govoriti o stanarima, koji upropaštavaju zgrade. U zgradi iza hotel »Bosne« stanari istresaju na tavan pepeo, uslijed čega je došlo do požara i velike štete. Na zgradi u Titovoj ulici 79 (kod parka) polupani su svi prozori na podrumima (oni su tek nedavno postavljeni), ramovi su izvaljeni, strujomjeri nestali, stanari bacaju tvrde predmete i otpatke, pa čak i četke za ribanje, u zahode i kuhinjske školjke, tako da je kanalizacija potpuno upropaštena. Tu jedan stanar u kuhinji suši veliku svinju, dok mu se dijete igra sa bravom izvađenom sa ulaznih vrata.

U zgradi u ulici Kasima Hadžića broj 4 stanari sve otpatke bacaju u kanalizaciju na koju se inače mnogo utrošilo. Slična je situacija i u mnogim drugim zgradama. Uslijed velike zime, a vrlo često i nepažnje stanara, došlo je do smrzavanja i pucanja vodovodnih cijevi. Ako se ovako nastavi, naš stambeni fond biće brzo upropašten. Treba hitno poduzeti energične mjere. Nova Uredba predviđa iseljavanje nesavjesnih stanara po sudskom otkazu, ali im se ipak mora osigurati najnužniji smještaj. Pošto se sada ne raspolaže nikakvim slobodnim prostorom, to praktično znači da, i pored odluke suda, ni najgore stanare ne možemo iseliti. Možda bi Narodni odbor mogao negdje na periferiji grada podići neke privremene barake, u koje bi se iseljavali stanari, koji se štetočinski odnose prema zgradama. Iako je to vrlo oštro, sigurno bi pozitivno djelovalo. Smatram, da bi Narodni odbor trebao nekako da se pozabavi ovim problemom, pa da ga eventualno iznese i pred zborove birača.

E. S.

VAŽNIJI TELEFONI

Stanica za hitnu pomoć	391
Vatrogasna služba	03 i 555
Bolnica	289 i 290
Želj. stanica - Grad	229
Želj. stanica - Predgađe	221
Dežurni milicioner NOG	453
Putnik	224

Cijene na TRŽIŠTU

Pšenica	kg	18—22	din.
Pšenično brašno		20—24	„
Kukuruz		14—15	„
Kukuruz brašno		15—18	„
Krompir		12—15	„
Pasulj		80—100	„
Luk crveni		35	„
Luk bijeli		100	„
Mlijeko	lit.	35—40	„
Sir mladi	kg	100	„
Povlaka		120—150	„
Puter i maslo		430—500	„
Jabuke		40—60	„

Gornje cijene su kod proizvođača. Intervencijom »Žitopromet« cijene žitaricama, naročito kukuruzu, su u padu.

Čitaoci i uredništvo

Zašto bolje liječiti, nego spriječiti? . . .

Zakon postavlja, da svako lice koje se bavi proizvodnjom, preradom, ili prodajom životnih namirnica, kao i lica zaposlena u brijačkim radnjama podliježu obligatnom sistematskom pregledu svakih 6 mjeseci. Nažalost, dobar dio preduzeća i privatnih obrtnika, ne poštuju ove odredbe. Izgleda da rukovodioci takvih preduzeća nisu svjesni do kakvih posljedica može dovesti ovakav način rada. Ilustracije radi, navešću samo ovaj primjer. Jedna osoba je bila zaposlena kao kuvarica u menzi. Došlo je do epidemije trbušnog tifusa među abonentima. Kasnije se utvrdilo da je do epidemije došlo preko hrane, jer je ova osoba bila sijač klica trbušnog tifusa. Tom prilikom obolijelo je oko četrdeset ljudi, od kojih su petnaest umrli.

Zato bi odgovorni u preduzećima morali da povedu više računa o ovom pitanju, dok nemarnost i aljkavost treba oštro osuditi. Ovdje je drevna poslovica da je »bolje spriječiti, nego liječiti« izgubila svoj smisao i ispada obrnuto: »bolje — liječiti, nego spriječiti!« . . .

Draško Vrančić,
sanitarni tehničar

OBILJEŽJE IZ ENGLESKE . . .

Prije izvjesnog vremena dobili smo autobuse nabavljene u Engleskoj o kojima je pisano na ovoj strani »Banjalučkih novina«. Lijepo je što je pojačana pa i proširena autobuska mreža, ali mi je jedna stvar zapala za oko na tim autobusima. Autobusko preduzeće je sa strane ispisalo svoj naziv, ali nije uklonjen neki napis, neko »ARD-976« — na jednome od njih. Ako već nema naše oznake i broja, onda mislim, da ne treba da stoji ni onaj iz Engleske.

A. Huskić, penzioner

CJENOVNIK JEDNO, A KONOBAR DRUGO

Nedavno sam boravio u Banjoj Luci i kod restorana »Zdravljak« primjetio istaknutu tablu na kojoj se reklamira veliko sniženje cijena ručku i večeri, i nabrajaju razna jela po 61 dinar. Svratio sam u restoran i zatražio večeru. Konobar je naplatio 65 dinara. Sutradan sam opet navratio da ručam, i isto se desilo. To me je natjeralo da pišem ovaj dopis i da pitam, kome idu ona 4 dinara po obroku?

Nešto slično je i u krčmi »Kolodvor«. Tamo na cjenovniku piše da litar rakije staje 280 dinara, a konobari naplaćuju 300 dinara.

Pitam se, zašto su onda istureni cjenovnici na vidno mjesto, kad ih se niko ne pridržava?

Anto Topalović
Vrbanjci, Kotor Varoš

Rijetka priredba

Kulturno-prosvjetno društvo Saveza gluvih Hrvatske, iz Zagreba, gostovaće 6 i 7 marta u Domu JNA u Banjoj Luci.

Ovo društvo učestvovalo je dosada na mnogim priredbama u zemlji i inostranstvu. Tako je, pored ostalog, gostovalo u Brislu, Parizu, Gracu i Beču, a u Mrežicama, na dan proslave dana Matije Gupca, zauzelo je prvo mjesto između 48 društava iz Hrvatske.

DVA ZDRAVSTVENO-PROSVJETNA TEČAJA U VRBANJI

Prošlo je već više od dva mjeseca otkako je otpočeo rad dva zdravstveno-prosvjetna tečaja u u Vrbanji. Tečajem rukovode drugarice Martak Marija i Tešanović Zlata One ističu da su potpuno zadovoljne s radom i da se nastava sada odvija normalno. Ovde treba napomenuti da im je u početku dosta poteškoća pričinjavalo slabo odazivanje ženske omladine, kao i neuredan polazak ovih koji su već počeli da pohađaju tečaj.

Da bi na vrijeme ovo izbjegle i otklonile, nastavnice su se za pomoć obratile SSRN Vrbanje, koji im je odmah izašao u susret i na sazvanoj masovnoj konferenciji nastavnice su govorile o značaju ovih tečajeva i o materijalnim izdatcima koje daje narodna vlast za njihov rad. Otada oba tečaja posjećuje svakog dana preko 40 omladinki.

Da bi nastava bila što zanimljivija za prisutne i da bi kod istih pobudila još veće interesovanje za ovaj tečaj, otvoren je i krojački tečaj, a također su oformljene i razne sekcije u vidu kulturno-zabavnog rada.

Pošto ONO Čelinac u mjesecu martu organizuje smotru kulturno-prosvjetnih društava sa ovog opštinskog područja, na ovoj smotri sa svojim programom istupaće i omladinke ova dva zdravstveno-prosvjetna tečaja.

DEŽURNE APOTEKE

Petak, 5 marta (Marije Bursać 1)	broj 2
Subota, 6 marta (Vese Masleše 1)	broj 3
Nedjelja, 7 marta (Vese Masleše 18)	broj 4
Ponedeljak, 8 marta (Šoše Mažara 1)	broj 1
Utorak, 9 marta (Marije Bursać 1)	broj 2
Srijeda, 10 marta (Vese Masleše 1)	broj 3
Četvrtak, 11 marta (Vese Masleše 18)	broj 4

OGLAS

Dana 14 februara nađena je jedna krmača, bijela teška oko 50 kg. — Vlasnik neka se prijavi Narodnom odboru grada kod ekonoma.

Repertoar Narodnog pozorišta

Petak, 5 marta, Fidrih Šiler: »SPLETKA I LJUBAV«, građanska drama u 5 činova. Cijene ulaznica od 15—35 dinara. Početak u 19 časova. za đake.

Subota, 6 marta, Fridrih Šiler: »SPLETKA I LJUBAV«, građanska drama u 5 činova. Cijene ulaznica od 25—60 dinara. Početak u 20 časova.

Nedelja, 7 marta, Milan Ogrizović: »HASANAGINICA«, komad u 3 čina. Cijene ulaznica od 25—50 dinara. Početak u 15 časova.

Nedelja, 7 marta, Ežen Skrib: »ČAŠA VODE«, komedija u 5 činova. Cijene ulaznica od 25—60 dinara. Početak u 20 časova.

Ponedeljak, 8 marta, nema pretstave.

Utorak, 9 marta, Branimir Ćosić: »SILE«. Dramatizacija Mile Dimić u 8 slika. Otkupljena pretstava za JNA, početak u 15 čas.

Srijeda, 10 marta, Pozorišni čas povodom premijere »Ljubovnici«. Početak u 19 časova.

Četvrtak, 11 marta, od nepoznatog dubrovačkog pisca: »LJUBOVNICI«, komedija u 3 čina. Cijene ulaznica od 30—80 dinara. Početak u 20 časova.

Sport

Pred utakmicu »AUSTRIA« (Klagenfurt) – »BORAC«

Banjalučkom »Borcu« dolazi u goste SK »Austria« Klagenfurt, koja će odigrati (u nedelju i utorak) dvije nogometne utakmice.

Momčad SK »Austria« (Klagenfurt) nije jedan od onih timova, koje traže mnogi naši klubovi (ne osvrćući se na kvalitet), samo zato jer su »strani«. Postignuti uspjesi SK »Austria« opovrgavaju takvo mišljenje.

PRETSTAVLJAMO IH . . .

SK »Austria« (Klagenfurt) osnovana je 1920 godine i ujedno je najstarije društvo KARNTEN republike. Od vremena svog postanka SK »Austria« bila je 1 puta prvak, a 12 puta nosilac pokala KARNTEN-a. Po dolasku nacista društvu je zabranjen rad. Tek po završetku rata SK »Austria« nastavlja sa sportskom djelatnošću i ubrzo se uvrstava među vodeće klubove KARNTEN-a. Po ukidanju TAUREN lige 1949 godine, osnovana je austriska »B« liga u koju ulazi 6 najboljih momčadi Salzburga i Karnten-a. U dosadašnjim prvenstvima momčad se nalazila u gornjem dijelu tabele. Jesenje prvenstvo sezone 1953/54 SK »Austria« završila je na drugom mjestu, i svi su izgledi da će »Austria« ove godine konačno ući u prvu austrijsku nogometnu ligu. Sedam reprezentativaca KARNTEN-a: Podschlepp, Vavpot, Gregoritsch, Kalkovitsch, Hascheu Johan, Hajn i Schiller, ulijevaju nade i pružaju solidnu garanciju da će dosad »nedostižna« prva nogometna liga za SK »Austriu« ove godine postati dostižna.

Dodajmo još k tome da je »Austria« pojačana nekim igračima koji su nastupali u timovima prve lige, i da nam »Austria« nije mnogo slab protivnik.

Vjerujemo da će nam »Austria« prikazati dobar dio repertoara austriske nogometne škole. Vjerujemo da će nam Vavpot — koji je bio pojačao bečki »Rapid« na kupu Montividea, Isopp — član državne omladinske reprezentacije prikazati dosta toga.

NEUIGRANOST »BORCA«

Prošlonedeljni nastup »Borca« nije zadovoljio one koji su već u prvoj utakmici tražili punu formu pojedinaca, uigranost tima i njegovu efikasnost. Malo toga su vidjeli na utakmici »Borac« — »Mladost« (Prijedor). Ipak u par navrata su pljeskali rado. Mladi — ali i mali — golman »Mladosti« Karabašić Hidajet pobrao je aplauze, prikazavši svojim uspješnim intervencijama mnoge osobine dobrog vratara. Ispoljio je i svoju slabost da previše »paradira«. Bio je to najzapaženiji igrač prošlonedeljne utakmice.

Prijedorčani kao cjelina ostavili su dobar dojam svojom poletnom igrom, koja dokazuje da se »Mladost« ozbiljno priprema za proljetno prvenstvo.

Obzirom na »Borac«, ova utakmica nije ništa naročitog pokazala, osim da je Juriću mjesto u odbrani, a Ribaru mjesto vođe navale.

Teško se odlučiti za sastav tima »Borca« protiv SK »Austria«. U kakvom sastavu će nastupiti nije nam poznato. No, i pored toga, vjerujemo da će se svaki pojedinac svojski založiti za uspjeh.

Očekujemo mnogo bolju igru od prošlonedeljne i želimo da nam dobar nogomet donese utakmica »Austria« — »Borac«.

Koliko toga će nam prikazati »nepoznata« »Austria« i još slabi »Borac« vidjećemo.

A.

ПРВА ИНТЕРНАЦИОНАЛНА УТАКМИЦА У ПРИЈЕДОРУ

На приједлог бањалучког Борца уговорено је гостовање фудбалера Аустрије из Клагенфурта (Аустрија) у Приједору. Сусрет аустриских фудбалера са домаћом Младости одржаће се 12 марта. Аустриски фудбалери прије тога ће имати два сусрета са бањалучким Борцем у Бањој Луци.

Прије неколико дана „Ослобођење" је донијело вијест да је трећи сусрет у Зеници против истоименог клуба. Међутим фудбалски Савез Југославије је одобрио гостовање аустриских фудбалера у Бањој Луци и Приједору, те према томе сусрет у Зеници отпада.

То ће за Приједор бити први интернационални сусрет, а не само за Приједор него и за ужу Крајину осим Бање Луке. Аустријанци ће се задржати само један дан у Приједору.

М. К.

ДА ЛИ ЈЕ ДРУШТВО „ПАРТИЗАН" И ДАЉЕ АКТИВНО

Прије извјесног времена одржан је у просторијама ДТВ „Партизан" састанак чланова Управе и Предњачког збора коме је присуствовао замјеник начелника СТВ „Партизан" за БиХ друг Ажман. Изнијевши своје утиске друг Ажман се похвалио изразио о досадашњим успјесима у раду и указао на недостатке који коче и ометају даљи напредак друштва. У дискусији која се развила – повећање чланова друштва стављено је у први план. И поред тога што већину чланства сачињава средњошколска омладина број активних вјежбача средњошколаца је мален узимајући у обзир да се у Бањој Луци школује око 6000 ученика. Радничка омладина готово и није заступљена у чланству. То је један важан проблем који чека хитно рјешење, тим прије, што се развитком индустрије у нашем граду све већи број омладинаца укључује у привреду. Друштво има мале приходе и број помажућих чланова. Повјереници по предузећима не врше пропаганду међу омладином укључујући нове чланове.

Просторије којим располаже друштво могле би да приме далеко већи број вјежбача на редовним часовима. Почетком зиме у њима су почели да тренирају кошаркашки и фудбалски клуб СД Борца. Док су фудбалери тренирали у посебним данима, кошаркаши су учлањени у друштво и вјежбали су са категоријом чланова.

То се одразило у слабом квалитету часова који су се често претварали у кошаркашки тренинг. На састанку је ријешено да се кошаркашима одреде посебни дани за тренинг уз редовно посјећивање часова општег физичког образовања.

По жељи такмичара на справама предвиђен је међудруштвени гимнастички сусрет најбољих вјежбача Бање Луке и Добоја. Уколико се оба друштва сложе, већ почетком марта одржаће се гимнастички сусрет Добој — Бања Лука.

Констатовано је да наставници физичког васпитања својим стручним знањем врло мало помажу друштву. Иако у Бањој Луци има 11 наставника у друштву раде само четворица.

На крају састанка ријешено је да се образује Омладински одбор који ће поред Предњачког збора практичним савјетима помагати управи друштва.

Послије неколико дана одржана је оснивачка сједница омладинског отсјека. У управу су изабрани претставници свих омладинских категорија које дјелују у друштву. Ријешено је да се оснује музичка секција, изврше припреме за приредбе којим би се манифестовао досадашњи рад и успјеси у друштву, организују излети и такмичење из програма партизанских игара за 1954 год.

Да ли ће млади успјети са својим замислима тешко је одговорити. Већ на слиједећем састанку присуствовао је мали број вјежбача и чланова управе омладинског отсјека.

Још једно питање се често чује. Годишња скупштина друштва још није одржана. На шта се чека то није могао да објасни ниједан од чланова.

Рад у вјежбаоницама не престаје. Свакодневно се вјежба и учи. У овој недељи одржано је друштвено првенство у вјежбама за престојеће Партизанске игре. Такмичење је показало да су сви од пионира до најстаријих чланова напредовали.

М. Петричевић

»BORAC« - »MLADOST«
3:1 (1:1)

Timovi su nastupili u slijedećem sastavu:

BORAC: Jukić (Cindrić), Sabljić (Banjac), Hadžiavdić, Knez, Ribar (Krunovar), Šijaković (Jurić), Jovanović B., Maričević, Ibrahimpašić (Ribar), Marović (Jovanović M.) Jurić (Novaković).

MLADOST: Karabašić, Rodić, Ostojić, Đulkić, Kulenović, Mrkšić, Nišević, Simić, Popović, Čanić i Čorović.

Golove su dali: Ibrahimpašić, Jovanović B. i Maričević za Borac, a Popović za Mladost.

Gledalaca 1000.

Prva utakmica u ovoj godini, i pored toga što je samo igrao član Republičke lige, ipak je očekivana sa priličnim interesovanjem. I to iz dva razloga. Ljubitelji futbala su se zaželjeli utakmica, to je prvi; a željeli su da vide na djelu i neke nove igrače i, uopšte, momentanu formu Banjalučana, to je drugi razlog.

O igri, se ne bi moglo nešto opširnije pisati. Prvo poluvrijeme dalo je ravnopravnu igru, dok je u drugom Borac« bio znatno nadmoćniji. Bilo je i nekoliko uzbudljivih momenata, naročito pred golom gostiju. Najljepši je bio onaj gol koji je dao Maričević, a postignut je sa oko 20 metara.

U prvom poluvremenu u redovima Borca nešto je škripilo, što su u znatnoj mjeri znali iskoristiti gosti. U drugom poluvremenu sastav je znatno izmijenjen. To je prilično uticalo i na igru, jer je Borac malo živnuo, pa je i igra bila nešto zanimljivija.

Teren je bio težak za igru, pa zato nismo mogli steći neki određeniji sud o formi pojedinaca i uopšte o Borcu. Od novajlija najviše su se pokazali Ribar, više u drugom, nego u prvom poluvremenu i Maričević. Ibrahimpašić je izgleda najviše smetao težak teren, dok je Marović igrao povrijeđen. Ostali su dali prosječnu igru i niko se naročito nije istakao.

Prijedorčani su igrali požrtvovano, a na momente i lijepo. Kojih su se najviše svidili Karabašić i Popović.

Sudija Kragulj nije imao težak posao i, uglavnom, ga je obavio dobro.

P. L.

Комбиновани физкултурни и културно просвјетни рад

Из живота СД „Лијевче"

СД „Лијевче" се такмичи у групном првенству Бањалучког фудбалског потсавеза. Ближи се почетак пролјетног дијела првенства које нестрпљиво очекује фудбалска екипа и њени симпатизери у Тополи и ближој околини. На годишњој скупштини друштва живо се дискутовало о даљем и културно просвјетном раду и припремама за првенство. Главни проблеми су: како остварити материјална средства за реквизите и трошкове око превоза. Помоћ са стране није пружена премда за то има реалних могућности, те је друштво упућено на самостално издржавање. Друштво има једину материјалну помоћ од прикупљања чланарине и прихода од приредби, али то је недовољно за нормалан рад. Било би хумано кад би се неко од надлежних сјетио овог друштва и осјетио његове јаде.

Из разговора са претсједником, секретаром и техничким референтом види се доста оптимизма за рад и постојање друштва иако су услови доста тешки. Иљотић Перо голман друштва и један од најактивнијих и најдисциплинованијих чланова вјерује у успјехе и каже: „Важно је да смо почели са припремама и тренинзима. Имамо доста талентованих младића који ће ове године освјежити тим. Вјерујем у младе снаге и надамо се успјеху".

Гојко Слијепчевић

Takmičenje najmladjih na snijegu

Ko je u četvrtak 25 februara mogao pomisliti da je to posljednji dan snage bijelog snježnog pokrivača. Ali ipak i toga dana snijeg je osjetio vesele pionire sa dobro uglačanim sankama. Graji, podvikivanju i preturanju nije bilo kraja. Odjednom sve se utišalo. Pristigli su i đaci III osnovne škole. Počinje takmičenje. Jedino takmičenje ove vrste koje je održano u našem gradu. Takmičili su se đaci III i VI osnovne škole. Staza je bila duga 150 metara. Cilj je bio opkoljen sa svih strana posmatračima. Učestvovalo je 35 takmičara. Živahne oči su netremice pazile na dignutu ruku koja je davala znak polaska.

Najbolji od muških bio je Karabaš Bekir, učenik VI osnovne škole. Od ženskih najbolja je bila Matić Kata, učenica VI osnovne škole.

Како се реализују закључци са годишње скупштине

Недавно је одржана годишња скупштина ФД „Младост" у Котор Вароши, којој је присуствовао већи број чланова друштва и симпатизера. Један између осталих закључака био је: изградња фискултурног стадиона, што су присутни поздравили са одобравањем. На првом састанку Управни одбор ријешио је да се штампају захвалнице како би се прикупио извјестан дио новчаних средстава за градњу стадиона. Досада је на тај начин укупљено преко 100 хиљада динара. Такође и сељаци из околних села дали су свој прилог овој акцији. Сакупљене су веће количине дрвне грађе која ће се употребити за ограду и трибине.

Управа друштва ФД „Младост" обратила се за помоћ свим друштвима свог потсавеза, али досада се одазвало само ФД „Борац" из Бос. Дубице са свотом од 2.000 дин. Одазивање и пружање помоћи од стране ФД „Борац", свакако је лијеп гест који утиче на још веће зближење ова два друштва истог потсавеза.

Старо игралиште, које се могло познати само по гредама које ограђују простор гола, није омогућило свестран фискултурни развој наших младих. Оно је било стјециште врло малог броја омладинаца који су били заинтересовани за ногомет, док за осталу већину није било приступачно. Преко њега су прелазила кола и остала превозна средства, јер није било ограђено. О кошарки, одбојки и другим игралиштима нема ни говора иако је и за те спортове било много љубитеља.

Ново игралиште биће сасвим другачије. Ограда која ће бити постављена онемогућиће пролаз разним превозним средствима преко игралишта. Предвиђа се да стадион садржи осим ногометног, кошарка и одбојка игралиште, затим стазу за трчање. Изградњом овог фискултурног објекта у Котор Вароши, биће омогућено омладини, па и осталим заинтересованим, свестран развој на овом пољу васпитања.

Д. Лазаревић

NAŠIM ČITAOCIMA

Nije nam na vrijeme poslat kliše nagradne križaljke. Radi toga ona će biti objavljena u narednom broju.

Obavještavamo učesnike nagradnog konkursa da će prve dvije nagrade dati tekstilno preduzeće »Angropromet« i to: jedan pulover i jedne pantalone.

Trgovačko agenturno preduzeće

„Zadružna trgovina" - Banja Luka

Ive Ribara Lole 4 tel. 405

Izvještavamo sve svoje poslovne prijatelje da smo promjenili naziv našoj agenciji u

Trgovinska agencija „BOSNA" Banja Luka

sa sjedištem na istom mjestu

Način poslovanja zadržali smo isti te se kao i ranije bavimo svim agenturnim poslovima industriske robe i zemaljskih proizvoda

PAŽNJA SARADNICIMA BANJALUČKIH NOVINA

Obavještavaju se svi saradnici »Banjalučkih novina« da će redakcija primati samo one dopise koji su čitko napisani na mašini.

Primljeni rukopisi se ne vraćaju.

Ujedno obavještavamo saradnike da honorare za objavljene priloge mogu podići u Administraciji lista ponedeljkom i utorkom od 8 — 12 časova.

Ukoliko honorar bude poslat poštom poštanske troškove snosi sam saradnik.

Oglas

Obavještavaju se građani stalno nastanjeni na području grada Banje Luke da će Sekretarijat za unutrašnje poslove Narodnog odbora grada vršiti produženje ličnih karata (legitimacija) koje su izdate u 1951 godini (bez obzira kod kojeg su sekretar. unutrašnjih poslova izdate).

Produženje ličnih karata (legitimacija) vršiće se u Sekretarijatu za unutrašnje poslove NO grada Banje Luke soba br. 28 počev od 15 marta ov. god. u vremenu od 8 do 12 i od 16 do 19 časova i to slijedećim redom:

15 III 1954	prezime	sa	početnim	slovom	A
16 i 17 III 1954	„	„	„	„	B
18 III 1954	„	„	„	„	C
19 III 1954	„	„	„	„	Č, Ć
20 III 1954	„	„	„	„	D
22 III 1954	„	„	„	„	Đ, Dž
23 III 1954	„	„	„	„	E, F
24 III 1954	„	„	„	„	G
25 III 1954	„	„	„	„	H
26 III 1954	„	„	„	„	I
27 III 1954	„	„	„	„	J
29 i 30 III 1954	„	„	„	„	K
31 III 1954	„	„	„	„	L, Lj
1 i 2 IV 1954	„	„	„	„	M
3 IV 1954	„	„	„	„	N, Nj
5 IV 1954	„	„	„	„	O
6 IV 1954	„	„	„	„	P
7 IV 1954	„	„	„	„	R
8 i 9 IV 1954	„	„	„	„	S
10 IV 1954	„	„	„	„	Š
12 IV 1954	„	„	„	„	T
13 IV 1954	„	„	„	„	U
14 IV 1954	„	„	„	„	V
15 IV 1954	„	„	„	„	Z i Ž

Za produženje lične karte (legitimacije) svaki građanin dužan je lično da pristupi kao i da ponese pored lične karte potvrdu o prijavi boravka - prebivališta.

Upozoravaju se građani da se prilikom produžavanja ličnih karata (legitimacija) pridržavaju gore određenog reda, jer će se prema onima koji to na vrijeme ne učine primjenjivati zakonske sankcije.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Savjet za unutrašnje poslove NO grada Banje Luke

IV. Broj 2902/54 (1-2)

MANJAČA

PREDUZEĆE DRVNE INDUSTRIJE

MRKONJIĆ GRAD

PROIZVODI:

— ČAMOVU REZANU GRAĐU
— ČAMOVE TRUPCE
— ČAMOVO JAMSKO DRVO
— BUKOVE ŠEL TRUPCE
— BUKOVE PILANSKE TRUPCE
— BUKOVO CELULOZNO DRVO
— BUKOVO OGREVNO DRVO
— HRASTOVE ELEKTRO STUBOVE

Cijene umjerene.

Posjetite nas bez obaveze na kupnju.

Piše: AHMED KARABEGOVIĆ

Banjalučani protiv Hajdukpaše

(Nastavak VIII)

U drugoj polovini 1602 godine turska Porta imenuje za bosanskog pašu čuvenog anadolskog razbojnika i harambašu Dželalija, zvanog Karajaziđi. Svojeglavim postupcima i zločinima po Anadoliji Dželalija je bio dozlogrdio turskoj upravi, a imao je takve veze i na sultanovu dvoru i među jatacima, da su morali dugo razmišljati gdje i kako da ga se oslobode. Porta je stupila s njim u pregovore i on pristane da bude

imenovan bosanskim pašom, s tim što mu se dozvoljava da u Bosnu povede hiljadu ozloglašenih anadolskih hajduka, s kojima je godinama četovao.

Tako se novi paša, pod samu zimu, s bogatom pratnjom uputi u Bosnu. U Novom Pazaru zateče ga naređenje glavnokomandujućeg da sa svojim hajducima odmah krene u pomoć opsjednutom Budimu, koji su Austrijanci tukli sa svih strana. Paša odvoji sto konjanika i pod zapovjedništvom Balabana, svog pobratima, pošalje u Banju Luku, a sam ode put Mađarske. Balabana je imenovao zastupnikom namjesnika u bosanskom pašaluku.

U Banjoj Luci se već prvih nedelja primjetilo da zastupnik i njegova družina ne misle da mijenjaju zanat, nego tjeraju po starom. U to vrijeme bijahu jako učestale pljačke, krađe i otimačine. Čaršija se žalila na bezakonja, a goloruka raja jaukala od novih nameta i poreza. Nezadovoljstvo protiv Balabana i njegove družine raslo je svakim danom i u gradu i u okolini. Ljudi su se počeli sastajati i sve glasnije gunđati, počelo je da vri među zanatlijama i trgovcima. Uz kavu često se govorilo: »kad je zastupnik zvijer, kakav će tek biti njegov gospodar — carski namjesnik!«.

Banjalučki Karavan saraj bio je u to vrijeme na glasu: njegove dvije odaje na spratu služile su za kavenisanje i razgovore. Jedna, nešto veća, namještena sećijama i jastucima od tamnocrvene čoje, namijenjena je samo bogatijim Banjalučanima. Kafedžija Omer je s naročitom pažnjom udešavao ovu odaju, više bio u njoj nego u onoj drugoj — nešto zbog moći uglednih zemljaka, a nešto i zbog novosti kojih je ovdje uvijek bilo na pretek. Prisluškivanje tuđih razgovora bilo je od vajkada najdraži posao kafedžija.

Bio je običan jesenji dan, krcat oblacima koji nose ledenu kišu. Na sećijama posjedalo četvero - petoro starijih ljudi i tiho razgovaraju. Omerovo uho se već davno priviklo na ove tihe, staračke, kašljucave razgovore, koje svaki nalet vjetra lako prekine, koje prate duge pauze razmišljanja i odbijanja gustih dimova iz čibuka. Među gostima je i poznati Banjalučanin Rizvan barjaktar, koji se tek vratio sa mađarskih bojišta. Teško ranjen u nogu, došao je kući na oporavak. On priča zgode i nezgode iz posljednjih bojeva pod opsednutim Budimom: priča o stisci na dunavskom ostrvu sv. Jelena, gdje je nabujali Dunav odnio na hiljade vojnika; pripovjeda o kukavičluku novog bosanskog namjesnika Dželalije, koji se za sve vrijeme opsade drži prikrajka ltd.

»Stari Hasanpaša — komandant opsadnutih Turaka — da bi zavarao neprijatelja, udario jednog jutra u bjekstvo preko Budimskog polja. Kad je čuo za ovo bjekstvo Dželalija udari na drugu stranu i pobjegne u budimska brda. Tamo nabasa na dobro ušančene francuske plaćenike koji mu sasjekoše skoro svu družinu. U tom metežu Dželalija se uzvere na veliko krošnjato drvo i tu je otsjedio dok se borba nije slegla. Plan Hasanpaše bijaše uspio s opkoljavanjem Austrijanaca i oni napustiše opsadu. Kad su vojnici pronašli bjegunca na drvetu, skinu ga sveg pocjepanog i onako gologlava odvedu pred Hasanpašu. Pred preostalom družinom Hasanpaša mu

reče da je kukavica i da je šteta što je ostao živ.

Kazivao je Rizvan barjaktar i druge zgode sa Dželalijom: »naprasit je, veli, i gramzljiv za zlatom, neposlušan je i često se druži s popovima u samostanu. Htio je odmah da krene u Banju Luku, ali mu je plan pomrsio Hasanpaša. Pridodao mu je nekoliko odjeljenja vojske i uputio u Komoranske klance da ih čuva preko zime. Ovdje će nam stići u rano proljeće«.

Kad Rizvan završi, pogledi se okrenuše krupnom starini, koji je nosio dugu bijelu bradu. Bio je to Džafer Almadžić, stari Bosanac, koga su Banjalučani poštovali kao izuzetno pametna čovjeka. Poslije duže počivke Džafer prekide tišinu dubokim basom: »Da sada, što-no se kaže, ne nagađamo i ne zbunjujemo svijet bez potrebe. Sve treba saslušati i pamtiti, ali ne uzimati mnogo srcu. Pa, i sa tim anadolskim razbojnikom, ko zna šta sve može biti do proljeća. A, i da dođe — neće Vrbas poteći naopako. Mi smo, Bosanci, svoj na svome, a svaki drugi uljez je na tuđem i nema mu duga ostanka. Bosna je upamtila mnoge vojske i vladare, ali se niko nije zadržao dugo. I naši stari, a i mi smo mnogima pogledali u leđa. Valja znati da ničija svijeća nije do zore gorjela, pa neće ni toga hajdukpaše«.

Poslije toga niko više ništa ne reče i posljednje riječi ostaše da lebde u vazduhu kao nedorečene misli, kao potsticaj na razmišljanje.

*

Na krajnjoj periferiji ondašnje Banje Luke, tamo preko Crkvene, već nekoliko godina vodi gostioničarsku radnju Ciganka Mejra. Nije ona od onih Ciganki kakvih danas viđamo po sajmovima i pijacama, niti pak od onih beskućnika koji sa šatorima lutaju od sela do sela. To je bila otresita žena, srednjih godina, ljepuškasta i snalažljiva, i trgovac i veseljak — već prema tome kad što i kako zatreba. Kuću je imala na spratu. U prizemlju je držala gostionicu, a na spratu nekoliko soba za konak putnika i namjernika. Svi su tu gostionicu zvali »Kod vesele Ciganke«. Ta firma značila je u ono vrijeme mnogo, tim prije što je Mejra imala dvije lijepe mlade kćeri, Hanu i Đulu, koje su gostima točile vino i rakiju.

U NAREDNOM NASTAVKU »BANJA LUKA KROZ ISTORIJU I LEGENDU« DONOSIMO DOGOĐAJE IZ KRČME »KOD VESELE CIGANKE«, KOJU JE DRŽALA MLETAČKA ŠPIJUNKA ĐULIJANA I ZULUME PAŠINOG ZAMJENIKA BALABANA

Ko su bili Mejrini gosti? Nije to bio ološ. Naprotiv, zanatliski i trgovački sinovi — nešto krišom, nešto na javi — kao da su u Mejrinoj gostionici našli svoju drugu kuću. Slobodne djevojke privlačile su kao magneti u vrijeme kada se ašikovalo kroz kapidžike i uzdisalo pod zatvorenim prozorima — mušepcima. Bogatiji sinovi donosili su darove djevojkama, tako da je Mejrin posao, sve u svemu, dobro napredovao.

Ljudi koji su duže putovali po svijetu i znali nešto više od onog što može da pruži atar jednog grada — mogli su, po liku i govornom naglasku Mejre, zaključiti da nije Ciganka. Bila je, zapravo, Sicilijanka iz Palerma, s pravim imenom Đulijana. Mletačka republika je Đulijanu, kao pogodnu ličnost, zavrbovala u svoju službu i ona već nekoliko godina u sjedištu bosanskog pašaluka špijunira za Mletke. Dvije mlade djevojke nisu joj ni kćeri, niti kakva rodbina. Dovela ih je iz Sinja, da joj služe kao mamac u špijunskom poslu.

(Nastaviće se)

Uređuje redakcioni odbor. — Odgovorni urednik Neda Erceg. — Redakcija i administracija Trg palih boraca (zgrada Doma kulture), telefon 369. — Tek. rač. kod Narodne banke FNRJ - Banja Luka, filijala za srez 763-T-199. — List izlazi svakog petka — Štamparija »GLAS« Banja Luka.